

JMG

Kandidatuppsats i journalistik

2021-01-07

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

www.jmg.gu.se

“Det här programmet kommer att handla om en hemsk och ovanlig händelse”

En kvalitativ studie av Lilla Aktuellts krisjournalistik

Författare: Elin Karlström, Ellinor Lennermo & Josefin Linderås

Handledare: Mathias A. Färdigh

Kursansvarig: Marina Ghersetti

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Title: ”Det här programmet kommer handla om en hemsk och ovanlig händelse”

Author: Elin Karlström, Ellinor Lennermo and Josefín Linderås

Level: Bachelor thesis in Journalism

Term: HT 2020

Supervisor: Mathias A. Färdigh

The aim of this thesis is to exam crisis journalism for children in Sweden. It focuses on the Swedish public service television news program *Lilla Aktuellt*, which is an established news medium aimed towards children. With the perspective that children have the same right to information as adults, this thesis examines how *Lilla Aktuellt* creates access to the news children are expected to have in a democratic society. Furthermore the aim is to study if *Lilla Aktuellt* makes understandable and democratic crisis news and if *Lilla Aktuellt's* crisis news has any common characteristics.

The method used is qualitative content analysis and the material is four crises with three different broadcasts from each one. The theoretical framework is based on framing, crisis communication and the social responsibility theory of the press.

The results were that *Lilla Aktuellt* has a well adapted language and is in general understandable for children. However, it does not fulfil the democratic expectations applied by this thesis. The causes behind the crises are not explained in depth and no exhaustive picture is given. *Lilla Aktuellt* avoids using negative news angles and violent/gory images. There is still, however, some usage of emotionally upsetting language and images. *Lilla Aktuellt* addresses their target audience in a way that does not respect their right to complete and accurate information. The broadcasts from the 00s talks about children, instead of addressing the audience directly. This gets better with time, but instead *Lilla Aktuellt* starts wrapping the serious information in cautionary words.

Keywords: Lilla Aktuellt, crisis news, crisis journalism, children's news, public service.

Nyckelord: Lilla Aktuellt, krisnyheter, krisjournalistik, barnnyheter, public service.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Bakgrund	6
3. Syfte och frågeställningar	8
4. Tidigare forskning	9
4.1 Lilla Aktuellt	9
4.3 Krisjournalistik	12
5. Teoretiskt ramverk	13
5.1 Krisjournalistik	13
5.2 Pressens sociala ansvar	14
5.3 Gestaltningsteorin	15
6. Metod och material	18
6.1 Metod	18
6.1.2 Analysschema	19
6.1.2.1 Begriplighet	19
6.1.2.2 Demokrati	20
6.1.2.3 Kännetecken	20
6.2 Material	21
6.2.1 Tsunamin 2004	21
6.2.2 Finanskrisen 2008	21
6.2.3 Skolattacken i Trollhättan 2015	22
6.2.4 Bränderna sommaren 2018	22
6.2.5 Testanalys	22
6.3 Validitet	23
7. Resultat	25
7.1 Tas krisen upp?	25
7.2 Begriplighet	26
7.2.1 Gestaltning	26
7.2.1.1 Tsunamin	26
7.2.1.2 Finanskrisen	27
7.2.1.3 Skolattacken i Trollhättan	28
7.2.1.4 Bränderna	29
7.2.2 Språket och bilden	30
7.2.2.1 Tsunamin	30
7.2.2.2 Finanskrisen	31
7.2.2.3 Skolattacken i Trollhättan	33
7.2.2.4 Bränderna	34
7.3 Demokratiskt ansvar	35
7.3.1 Tsunamin	35

7.3.2	Finanskrisen	37
7.3.3	Skolattacken i Trollhättan	38
7.3.4	Bränderna	40
7.4	Kännetecken	42
7.4.1	Gestaltning	42
7.4.2	Språket och bilden	43
7.4.3	Demokratiskt ansvar	43
8.	Slutsatser	45
8.1	Är Lilla Aktuelltts krisnyheter begripliga för barn?	45
8.2	Uppfyller Lilla Aktuelltts krisnyheter de demokratiska förväntningarna?	46
8.3	Finns det något som kännetecknar en krissändning i Lilla Aktuellt?	47
8.4	Övriga tankar och förslag på vidare forskning	48
9.	Referenser	49

1. Inledning

“Behöver man veta allt om den här nyheten?” frågar en reporter i Lilla Aktuellt psykologen Martin Forster den 22 Oktober 2015. De pratar om den attack som tidigare under samma dag utförts på en skola i Trollhättan, då ett flertal människor blivit nedhuggna av en man med svärd. Forster svarar att om man mår dåligt när man ser på tv eller läser i tidningar är det bättre att lägga det åt sidan och istället tänka eller titta på något annat (Lilla Aktuellt, 2015). Tre år senare nomineras Lilla Aktuellt till Stora Journalistpriset i kategorin Årets röst 2018, med motiveringen: “För att de så glasklart förklarar vad som händer i världen för Sveriges viktigaste publik”(Stora journalistpriset. 2018).

Lilla Aktuellt har sänts i Sverige sedan 1993 (Rönneberg, 2010) och flera kriser har inträffat sedan dess. Med den prestigefyllda nomineringen och frågan till Forster blev vi nyfikna. Vad är det *Sveriges viktigaste publik* får för nyheter i en krissituation?

Programmet har genomgått många förändringar sedan starten, men har deras krisjournalistik också gjort det? Vi undersöker i den här uppsatsen fyra kriser som på ett eller annat sätt tydligt drabbat Sverige. Vi börjar med en av de värsta naturkatastroferna i modern tid; tsunamin i Indiska oceanen 2004 (NE, u.å.). Därefter finanskrisen som 2008 “*fick världsekonomin att tvärbromsa*” (Ohlin, 2008, 15 september). Närmare i tid tar vi också upp mordet i Trollhättan (Divinyi, 2016, 18 oktober) och avslutar sommaren samma år som Lilla Aktuellt nominerades till Årets röst, då flera stora skogsbränder härjade i Sverige (Lindstam, 2019, 29 juni). Dessa kriser har alla inneburit olika utmaningar när det kommer till nyhetsrapportering, och alla påverkade barn i Sverige i större eller mindre utsträckning.

Likaså har Lilla Aktuellt varit tongivande för generationer av barn i Sverige sedan sin start. De som idag känner igen programledaren Pelle Nilsson i SVT:s Morgonstudion träffade honom troligen första gången i Lilla Aktuellt. Vi själva har alla våra egna minnen av nyheterna som sändes direkt efter Bolibompa. Om Lilla Aktuellt frågade om barn verkligen behöver veta allt, vad fick vi egentligen veta?

2. Bakgrund

Tillgång till nyheter är en viktig del i ett demokratiskt samhälle. För att kunna vara en aktiv medborgare behöver du ha kunskap om och förståelse för det som händer runt omkring dig. Huruvida detta skulle inkludera barn, det vill säga medborgare under 18 år, är inte lika självklart. För oss är barn fullvärdiga demokratiska medborgare, snarare än blivande vuxna som får sina rättigheter först när de blir myndiga. Denna syn ligger till grund för vårt intresse att studera vilken tillgång till nyheter målgruppen barn har. Det finns ett antal saker som vi baserar synsättet på. Till att börja med handlar det om lagstiftning.

Sedan januari 2020 är Förenta nationernas (FN:s) barnkonvention lag i Sverige (Regeringen, 2019). I konventionen finns många paragrafer som alla ser till barnens bästa och som Sverige nu är skyldig att följa. De som är särskilt relevanta i vårt fall är paragraferna: §12, om rätten att få uttrycka åsikter, §13 om barns rätt till yttrandefrihet (inkluderat frihet att ta emot information av alla slag), §17 om massmediers uppgift att säkerställa tillgång till information och § 28 om utbildning (Unicef, u.å.). Att regeringen också valt att anta dessa paragrafer från FN som lag i Sverige är ett tydligt ställningstagande för barns rättigheter.

Ett sätt att ta del av information är genom Lilla Aktuellt. Programmet började sändas 1993 och producerades gemensamt av Sverige Television (SVT) och Utbildningsradion (UR). Vid start hade programmet åldrarna 8-14 år i fokus, men sedan 2010 är den huvudsakliga gruppen 8-12-åringar. Lilla Aktuellt är landets enda tv-nyheter för barn och har som uttalat mål att *“få barn att känna sig trygga i sitt nyhetstittande och kunna förstå vad som händer i Sverige och i världen, utan att bli skrämnda av det”* (Rönnerberg, 2010, s. 16). Utöver att vara de enda svenska TV-nyheterna riktade till barn är de ett av få nyhetsmedier som finns till målgruppen över huvud taget. De som finns att hitta förutom Lilla Aktuellt är Juniornyheterna i P4, SvD Junior, liknande bilagor hos ett antal lokaltidningar och i mer sporadisk form i Kamratposten. Idag produceras Lilla Aktuellt fortfarande av SVT och UR och sänds på Barnkanalen och SVT Play. Programmet har under åren haft olika appar och konton på sociala medier.

Att vi har valt att undersöka just TV grundar sig också i den årliga undersökning *“Ungar och medier”* som görs av Statens medieråd. Resultatet från 2019 års undersökning visar att 63% av de svarande 9-12-åringarna brukar ta del av nyheter och att TV:n är det vanligaste sättet att ta del av nyheterna för målgruppen. Om det är Lilla Aktuellt eller något annat nyhetsprogram man då tittar på framkommer inte. En annan fråga som ställts är hur mycket man litar på olika nyhetsförmedlare. Där är SVT den som flest 9-12-åringar litar på helt och hållet (Statens medieråd, 2019).

Den stora tilltro som finns för SVT för oss över till public services särskilda uppdrag. Public service har höga krav på sitt innehåll och ska genomsyras av opartiskhet, oberoende och stor mångfald (Myndigheten för press- radio & TV, u.å.). I det av regeringen utfärdade sändningstillståndet för Sveriges Television står under *“villkor för sändningsrätten”* paragraf 6 att programverksamheten ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Det står också:

Programmen ska utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. Programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen samt som helhet präglas av folkbildningsambitioner (Regeringen, 2020).

Nyheter som riktar sig speciellt till barn kan ses som ett sätt att skapa program som tillgodoser de olika förutsättningar som finns hos befolkningen.

Att granska public service för att se om de uppfyller sitt uppdrag är en viktig del i ett demokratiskt samhälle. Detta är en av anledningarna till att vi intresserade oss för public service från första början. Vår forskning kan komma bli intressant för de som arbetar för att barnkonventionen följs. Den kan också vara relevant för de som har barn i sin närhet, värnar om barns rättigheter och de som arbetar med journalistik riktad till barn.

3. Syfte och frågeställningar

Vi vill, med fokus på tv-nyheter, undersöka hur krisjournalistiken för barn fungerar i Sverige. Mer konkret studerar vi Lilla Aktuellt's nyhetssändningar. Med perspektivet att barn har samma rätt till information som vuxna är vi intresserade av att se huruvida Lilla Aktuellt skapar tillgång till de nyheter barn kan förväntas få i ett demokratiskt samhälle.

Genom att utgå ifrån sändningar från fyra olika kriser undersöker vi om Lilla Aktuellt lyckas anpassa rapporteringen på så sätt att den är seriös, sanningsenlig och förståelig för en yngre målgrupp. För att konkretisera detta har vi formulerat tre frågeställningar:

- Är Lilla Aktuellt's krisnyheter begripliga för barn?
- Uppfyller Lilla Aktuellt's krisnyheter de demokratiska förväntningarna?
- Finns det något som kännetecknar en krissändning i Lilla Aktuellt?

Vad som är begripligt för barn handlar bland annat om att vara konkret och kunna förklara svåra ord. Vi utgår från tidigare forskning om barnnyheter för att analysera innehållet med denna vinkel.

Vad som avses med demokratiska förväntningar kommer utvecklas i teori- och metodavsnitten. I korthet kan nämnas teorin om pressens sociala ansvar.

Kännetecknen vi letar efter är till exempel gestaltning, tilltal och förklaringsmodeller. Vi vill alltså se om det finns något som är likt i alla sändningar, oavsett kris.

4. Tidigare forskning

I det här avsnittet presenterar vi de böcker och annan forskning som vi i huvudsak använder oss av i uppsatsen. Varje bok, artikel eller uppsats sammanfattas kort för att få en övergripande förståelse av den forskning som finns inom de fält som vi undersöker.

4.1 Lilla Aktuellt

Boken *Från barnjournalen via lilla aktuellt - till Häxan Surtants rapport?* (Rönnerberg, 2010) är en av våra främsta källor eftersom den ligger nära vår egen studie. Den inleds med att dess författare Margareta Rönnerberg ger en överblick av forskning som har gjorts om barn, nyheter, demokrati och politik. Här presenteras studier från hela världen och forskningen spänner sig från 50-talet fram till när boken skrevs 2010. Det nämns otaliga forskare och intressanta studier, men några som är värda att lyfta just i koppling till vår uppsats är: Cullingford, som dragit slutsatsen att TV-nyheternas disposition ofta är förvirrande för barn - resultatet presenteras före orsaken och detaljer framhävs framför att ge en helhetsbild och Aufenanger med fler, som undersökte hur mycket tyska barn förstod av politik i barnnyheter. Slutsatsen blev att de försök som gjordes att förklara komplicerade begrepp ofta misslyckades. Bland annat på grund av att de liknelser och metaforer som användes inte hade med barns vardagsliv att göra. Dessa sammanställningar och diskussioner av Rönnerberg är till stor hjälp för oss för att förstå de olika infallsvinklar man kan ha när man undersöker nyheter riktade till barn.

Bokens andra del fokuserar på Rönnerbergs egen forskning kring svenska TV-nyheter för barn. Rönnerberg gör en jämförelse mellan Barnjournalen och Lilla Aktuellt. I jämförelsen tas upp hur nyheterna presenteras, inslagens vinklar, språket, programledarnas agerande med mera. Bland annat ser Rönnerberg en tydlig skillnad i hur intervjuer med statsministrar genomförs. Hon pekar på att intervjuerna i Barnjournalen var mer lika de intervjuer som går att se i andra nyhetsprogram, medan Lilla Aktuells intervjuer var mer avslappnade och inte handlade om politik på samma sätt, utan mer hur statsministern var som person. Som aktionsforskare med public journalism som ideal kommer hon fram till att Barnjournalen var ett bättre nyhetsprogram för barn.

Forskningen slutar dock inte där. Det finns en större undersökning av enbart Lilla Aktuells nyhetssändningar och om Lilla Aktuells hemsida utnyttjar sina möjlighet till interaktion på ett bra sätt. Rönnerberg kommer fram till att man år 2008 inte utnyttjar hemsidan fullt ut. Det är intressant att se hennes tankegångar kring hur man skulle kunna använda hemsidan, men vi är också medvetna om att internetlandskapet är i konstant förändring och Lilla Aktuellt har haft flera olika hemsidor, appar, sociala medier-konton och dylikt under åren.

Rönnerberg genomför gruppintervjuer med fjärdeklassare om deras tankar kring Lilla Aktuellt. Att få höra vad barn själva tänkte efter att fått se fyra utvalda nyhetsinslag från Lilla Aktuellt gör att vi har ytterligare en grund att stå på när vi ska analysera om sändningarna är begripliga eller inte. Där har vi fått tydliga exempel på vad målgruppen förstår och inte förstår. Kommentarer som *“Vuxnas nyheter är roligare än Lilla Aktuellt, för där*

får man veta mycket mer.” och “Lilla Aktuellt är töntigt...det är alldeles för kort.” (Rönnerberg, 2010, s. 281) är också viktiga för våra demokratiska resonemang.

Vi återgår till vad Rönnerberg har att säga om den forskning hon sammanfattat. Hon säger:

Uppenbarligen underskattar många forskare, lärare och föräldrar såväl små som stora barns politiska medvetenhet, blir en slutsats av det senaste decenniets [00-talets] forskning. Barn är inte några framtida “vilande” medborgare under utbildning, utan har redan i skolbörjaråldern ett eget politikmedvetande, egna intressen och ett eget politisk-samhälleligt begreppsförråd. (Rönnerberg, s. 71)

Den här synen på barn ligger i mångt och mycket i linje med den grund vår uppsats står på och därför är det naturligt att boken kommer återkomma många gånger i uppsatsen och genomsyrar hela vårt arbete. Vi vill inte ytterligare bidra till att man underskattar barns politiska medvetenhet, utan eftersträvar att hela tiden respektera och tro på barns stora källa till kunskap och önskan om mer information.

4.2 Barn och negativa nyheter

Då vi är intresserade av att kunna dra slutsatser om Lilla Aktuells krisjournalistik är begriplig för barn, behöver vi vara medvetna om hur målgruppen uppfattar krisnyheterna. Genom att förstå till vilken grad barn kan hantera negativa nyheter kan vi avgöra var gränsen mellan att informera och skapa rädsla hos målgruppen går. Som vi tar upp i detta kapitel finns det nämligen ett samband mellan nyhetsundvikande och negativa nyheter.

Enligt författarna till artikeln “Children’s Responses to Negative News: The Effects of Constructive Reporting in Newspaper Stories for Children” (Kleemans, de Leeuw, Gerritsen & Buijzen, 2017) är det nödvändigt för en demokrati att barn konsumerar nyheter. En del av dessa nyheter kan emellertid väcka alltför negativa känslor och därför avskräcka barn från vidare nyhetskonsumtion, också när de blir äldre. I deras studie görs ett experiment där barn i åldrarna 8-13 får läsa en berättelse. En version innehåller konstruktiva element och en gör det inte. Det visar sig att de konstruktiva nyheterna ger mindre negativa reaktioner än de icke-konstruktiva. Dessutom resulterar de förstnämnda i mer engagemang hos barnen.

Författarna menar att konstruktiva nyheter härstammar från den konstruktiva journalistiken och vill frambringa mer positiva inslag i förmedlingen av nyheter. Dessutom vill denna typ av rapportering visa på att förändring är möjlig genom att rapportera om lösningar på problem och uppmana till engagemang.

Resultatet av Kleemans et al.s studie (2017) visar på att konstruktiv nyhetsrapportering är särskilt relevant för publiken barn. Sättet nyheter förmedlas till barn på kan vara med och avgöra deras framtida nyhetsintag, och i slutändan delaktighet i skapandet och upprätthållandet av demokratin. Därför är det viktigt att ett program som Lilla Aktuellt levererar nyheter på ett sätt som inte leder till allt för negativa känslomässiga reaktioner. Istället bör man, i alla fall delvis, presentera lösningsorienterade och positiva nyheter.

Inom forskning kring hur barn reagerar på nyheter har man också sett att guidning från vuxna kan hjälpa till med att minska negativa känslor bland yngre barn. I den nederländska studien "Parental Mediation of Children's Emotional Responses to a Violent News Event" (Buijzen, Walma van der Molen & Sondij, 2007) var syftet att undersöka hur barn påverkas av att se våldsamma nyheter, och hur de påverkas olika av föräldrars strategier (antingen guida och förklara nyheterna eller hindra barnen från att se nyheterna). Barn mellan 8 och 12 fick svara på en enkät med frågor relaterade till ett känt mord. Från materialet gick det först och främst att se att det finns en tydlig koppling mellan barns nyhetskonsumention och hur de reagerar känslomässigt. Enkäterna visade att aktiv guidning från föräldrar minskar kopplingen mellan att se på nyheterna och känslor såsom rädsla, oro och ilska. Främst bland de yngre barnen. Att inte låta barnen se på nyheterna hade liten, eller ibland motsatt effekt för att minska negativa känslor, eftersom barnen tog del av dem på andra håll (ibid). Eftersom Lilla Aktuellt är målgruppsanpassat är det möjligt för de vuxna programledarna att vara guidande, vilket då kan hjälpa att minska negativa känslomässiga relationer till krisnyheter.

Förutom forskningen kring negativa nyheter, finns det också studier som fokuserar mer specifikt på krisjournalistik och barn. Boken *De unge og katastrofenyheter* (Vettenranta, 2005) går igenom teman som ungdomar i medielandskapet, ungas representation och makt i medier och vad våld är. I boken finns en studie som författaren, Soilikki Vettenranta, gjort på hur ungdomar upplever katastrofnyheter. 2002 var 10 norska ungdomar mellan 14 och 19 år med i denna kvalitativa studie. Syftet med undersökningen var att få förståelse i hur ungdomar tolkade kriser och katastrofer i TV-nyheterna.

Något som är relevant för oss i Vettenrantas forskning (2005) är att en majoritet av ungdomarna tyckte det var bra att visa närbilder från katastroferna, på våldshandlingar och död, för att det visade verkligheten som den var. En del tyckte att journalisterna borde varna för starka bilder, men inte att de skulle plockas bort helt för det. Ungdomarna tyckte att yngre barn bör se på nyheterna tillsammans med sina föräldrar, som kan avgöra vad som är lämpligt och ej. De verkade dock inte anse att detta gällde dem, utan såg sig själva stora nog att ta det ansvaret själva. Av de fem katastroferna påverkades ungdomarna mest av händelser som skedde i Norge eller innehöll barn. Dessa verkade vara lättare att identifiera sig med, därför gjorde de ett starkare intryck. Ett annat viktigt resultat var att det var hur nyheterna presenterades, inte vad de handlade om, som gjorde starkast intryck på ungdomarna. Till exempel var scener från en begravning av två norska barn starkare än själva beskrivningen av mordet på barnen i fråga (ibid).

Den här studien är relevant för oss för att den undersöker vad barn och ungdomar själva säger om innehållet i nyheterna. Även om barnen här är något äldre än Lilla Aktuells målgrupp, refererar de ändå ofta tillbaka till hur de som är yngre än dem själva kan tänkas känna. För oss är en viktig aspekt i hur vi gör vår analys att vi kan grunda delar i vad barn tycker är bra innehåll i nyheter, inte bara vad vuxna tror är bra. Att de intervjuade berördes mest av katastrofer med geografisk närhet och där drabbade var nära i ålder är till exempel något vi tog i beaktning när vi valde vilka kriser vi fokuserar på.

4.3 Krisjournalistik

För att själva kunna analysera krisjournalistiken i programmet har vi utöver teoriavsnittet där vi går mer in på begreppet, också använt oss av tidigare forskning kring hur krisjournalistik fungerar.

I kapitlet "Behöver vi verkligen veta allt?" från boken *Allt tyder på ett terrordåd* presenterar Marina Ghersetti och Bengt Johansson (2018) sin studie kring journalisters och allmänhetens bedömning av nyhetsrapporteringen kring terrorattentatet på Drottninggatan 2017. Den här studien är relevant för vår uppsats då vi genom den har en grund att stå på i frågor om vad som, ur ett normativt perspektiv, kan uppfattas som begriplig krisjournalistik.

Studien visar att både journalister och allmänheten överlag var nöjda med hur rapporteringen gått till, men att det fanns vissa aspekter som var mer eller mindre uppskattade. Exempelvis svaren på frågan "*Vad tycker du om följande publicistiska bedömningar som nyhetsmedierna gjorde i samband med Stockholmsattentatet?*". Bland annat framgår att allmänheten tyckte om att medier väntade med att publicera offers namn och nationalitet, men att man valde att publicera rykten om en skottlossning på Fridhemsplan var man inte lika nöjd med. Man uppskattade också liverapportering på plats. Allmänheten uppfattade även rapporteringen som mer alarmistisk än lugnande. Allt detta, tillsammans med andra frågor i studien, stärker idén om att krisjournalistik förväntas vara snabb och sann med samma etik som vanlig rapportering.

Det är inte bara hur etik och informationsspridning fungerar som är intressant när det gäller krisjournalistik. I artikeln "The importance of ritual in crisis journalism" undersöker Kristina Riegert och Eva-Karin Olsson (2007) de olika roller som ofta faller på journalister under en kris. Genom intervjuer med producenter och liknande på SVT och TV4, gjorda kort efter en kris, kunde de se att synen på den egna roller under kriserna inte stannade vid granskare och informatörer. Det framgick att det också fanns tankar om att finnas där för publiken. Enligt Riegert och Olsson kan detta förklara livesändningar som varar under i stort sätt hela krisen, trots att ingen ny information tillkommer.

Eftersom Lilla Aktuellt's målgrupp är barn anser vi, grundat på tidigare forskning kring barns reaktioner på negativa nyheter, att det kan vara extra viktigt att nyheterna fyller fler funktioner än bara informatör.

Avslutningsvis vill vi påminna om det vi tar med oss från den tidigare forskningen. Några viktiga lärdomar är att konstruktiva nyheter är betydelsefulla i barns nyhetskonsumtion, att fjärdeklassare är nyhetstörstande och saknar information i Lilla Aktuellt, och hur en typisk krisrapportering ser ut. Något som vi saknar är forskning som kopplar ihop innehållet i barnnyheter och krisjournalistik. Därför ser vi en stor forskningslucka som vi vill göra vårt bästa för att fylla. Vårt valda område är dock bara en del i ett mycket större utforskat forskningsfält.

5. Teoretiskt ramverk

Efter att ovan ha presenterat tidigare forskning, utökas här forskningsgrunden med tre teorier. De teorier som tas upp i detta avsnittet återkommer genom uppsatsen.

5.1 Krisjournalistik

Under allvarliga krishändelser förändras det journalistiska arbetet och vanliga rutiner ställs om samtidigt som maktutövning och ansvarsförhållanden tenderar att ifrågasättas. (Larsson & Rosengren, 1994). Att journalister tilldelas annorlunda roller under en omfattande kris och att arbetsförhållandena drastiskt förändras har vi med oss från Riegert och Olsson (2007) i den tidigare forskningen.

En sak som är viktig för oss att ha i åtanke när det gäller krisjournalistik är att denna typ av journalistik skiljer sig från övrig främst genom att den tillkommer under mycket stor tidspress. Medier har en vital betydelse för samhället under en pågående kris. Det är dit människor vänder sig för att få tillgång till information. (Odén, Djerf-Pierre, Ghersetti & Johansson, 2016; Ghersetti & Johansson, 2018).

Beroende på krisens egenskaper kan den delas in i olika kategorier. Krisen kan ske helt utan förvarning eller med viss förutsägbarhet. Den kan även klassas som fysisk eller social. Orsakerna till att en fysisk kris inträffat brukar vara identifierbara och avgränsade i tid, såsom stormar och jordbävningar. Dessutom har dessa kriser vanligtvis en likartad händelseutveckling. Sociala kriser har tvärt emot fysiska många gånger en oklar orsak med ett utdraget förlopp. I denna kategori ingår exempelvis terrorism och pandemier. (Odén et al., 2016) Efterdyningarna av socialt klassade kriser kan vara svåra att förutspå och påverkar samhällen under lång tid framöver.

Krisens kategorisering präglar även rapporteringen av den pågående händelsen. Vid alla kriser förväntar sig allmänheten att tillförlitlig och korrekt information kommer ut snabbt. Detta kan vara en utmaning under fysiska kriser eftersom informationen måste faktagranskas extra noga innan publikation. Dessutom utmanas traditionella medier av sociala medier som i många fall är först på plats. En kombination av dessa två gör det till en komplicerad balansgång för journalister. I rapporteringen om sociala kriser är det opartiskheten och trovärdigheten som är det svåra (Odén et al., 2016).

En förståelse av forskning och teorier kring krisjournalistik är relevant att ha med sig i denna studie eftersom det är just krisbaserade nyheter vi valt att analysera. Vi kommer undersöka vårt material utifrån detta begrepp med vetenskapen om att journalistik som uppkommer under en krissituation skiljer sig från det vardagliga journalistiska arbetet. Endast lite av det vi har tittat på om krisjournalistik fokuserar på barn specifikt, men vi ser inget problem med att applicera teorin på nyheter anpassade till barn ändå. En redaktion som förmedlar nyheter till barn under pågående kris, i detta fall Lilla Aktuellt-redaktionen, är i samma sits som en redaktion som arbetar mot en vuxen publik. Nyheter ska ut och även

om besluten som tas kring vad som publiceras, och hur det görs, kan se olika ut mot olika målgrupper, är ändå de bakomliggande mekanismerna desamma.

5.2 Pressens sociala ansvar

Teorin om pressens sociala ansvar är en teori utvecklad som svar på den liberala press som var framträdande under upplysningen (Siebert, Peterson & Schram, 1956). Efter ett skifte i människors attityder till medier under 1900-talets första decennier bildades på 40-talet en kommission, "Commission on Freedom of the Press", för att ringa in medias roll i den moderna demokratin (Hutchins Commission, 2020, 26 mars). Det är texter från denna kommission som i huvudsak ligger till grund för teorin om pressens sociala ansvar (Siebert et al., 1956).

Grundprincipen för teorin är helt enkelt att pressen, som stor makthavare i samhället, har ett ansvar för vad de publicerar. Fem saker som ett modernt samhälle behöver från pressen, enligt Commission on Freedom of the Press, är:

1. *"[Provide] a truthful, comprehensive, and intelligent account of the day's events in a context which gives them meaning."*
2. *"[Serve as] a forum for the exchange of comment and criticism."*
3. *"[Project] a representative picture of the constituent groups in society."*
4. *"[Be responsible for] the presentation and clarification of the goals and values of the society."*
5. *"[Provide] full access to the day's intelligence."* (Siebert et al., 1956, s. 87-91)

Det som teorin beskriver stämmer till stor del överens med de mediasystem som dominerar i västvärlden idag, inte minst i Sverige. Trots att teorin är gammal och utgår från en amerikansk kontext och med det kanske skulle kunna kännas förlegad och långt borta, har vi sett teorin användas i svenska uppsatser på senare år (t.ex. Ekström, 2013). Teorin beskriver bland annat det ansvar som public service har över att alla grupper i samhället får tillgång till information. Vi anser därför att teorin är applicerbar för oss när vi vill förklara varför Lilla Aktuellt är viktigt och varför det är viktigt att krisnyheter faktiskt visas där.

Lilla Aktuellt, som det enda nyhetsprogrammet för barn på svensk TV och ett av få nyhetsmedier riktat till barn överhuvudtaget, har stor makt när det kommer till nyhetsförmedling. I boken *Four theories of the press* tar man upp fenomenet "one newspaper cities". Det är städer där det bara finns en tidning. Redaktörer som själva är verksamma i dessa städer, och andra i mediebranschen, ser att tidningarna har ett större ansvar att visa hela bilden av sanningen. De har ingen som kan säga emot dem och därför blir det extra viktigt att själva kunna visa alla sidor av saken (Siebert et al., 1956). Det här extra ansvaret att visa en komplett bild kan man också lägga på Lilla Aktuellt, som står i samma relation av att vara ensam förmedlare av information till en stor grupp människor. Att det inte finns någon annan som förmedlar TV-nyheter till barn ställer högre krav på Lilla Aktuellt. Dels att vara objektiva, dels att se till att faktiskt förmedla den informationen som finns samt att visa flera infallsvinklar på en nyhet.

Sedan 50-talet har det skrivits mycket om demokrati och teorin om pressens sociala ansvar har utvecklats. Här lyfter vi Jespers Strömbäcks text "In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism" (2005). Artikeln utgår från att om man ska veta om medierna hjälper eller stjälper demokratin, måste man först vara överens om vilken typ av demokrati det gäller. Utifrån det här presenterar Strömbäck fyra ideér kring demokrati och hur just de anser medierna ska fungera. Deltagardemokrati, som är en av dessa fyra, ligger nära teorin om pressens sociala ansvar, då den ställer krav på vad medierna ska göra för människorna.

Vi ser, som tidigare definierat, barn som fullvärdiga demokratiska medborgare. En del i teorin om pressens sociala ansvar handlar om att medborgare har en skyldighet att hålla sig uppdaterade och informerade. Som ett svar på detta blir då också pressens ansvar att förse medborgaren med informationen (Siebert et al., 1956). En liknande tanke lyfts i deltagardemokratin (Strömbäck, 2005). Där handlar det om att pressen ska skapa engagemang och en vilja hos människor att ta del av information. Vi drar en länk mellan målgruppsanpassning och att nyheter ska skapas så engagemang byggs. Om barn ska få tillgång till information och på så vis känna sig delaktiga, behöver nyheterna vara begripliga för dem.

5.3 Gestaltningsteorin

Barn är vanligtvis inte målgruppen för nyhetsprogram. Genom att granska vilka gestaltningar som finns i Lilla Aktuellt kan vi få en inblick i hur krisnyheter kan ramas in för just dem.

Gestaltningsteorin, eller framing, har rötter i studier kring agenda setting på 70-talet av McCombs och Shaw. Begreppet frames användes dock först av Gaye Tuchman 1978. Teorin tar upp kommunikationens roll i hur människor förstår världen kring dem. Hur händelser eller fenomen presenteras, med vilken information, med vilka bilder, vilka ord och så vidare, påverkar enligt gestaltningsteorin hur mottagaren sen tänker på händelsen eller fenomenet (Shehata, 2019).

I boken *Makt, medier och samhälle* beskriver Strömbäck (2014) att teorin främst används på tre olika sätt inom medieforskningen. Den skepnaden som är aktuell för vår uppsats tar upp vad medierna innehåller och vad det representerar (ibid).

I tidigare forskning har det identifierats en mängd gestaltningar (eng. frames) som är vanligt förekommande i nyhetsrapportering. En vanlig metafor som användes av Tuchman beskriver nyheter som ett fönster mellan mottagaren och världen. Genom det kan mottagaren lära sig om sin omvärld, men dennes uppfattning av den påverkas av hur fönstret ser ut, exempelvis om det är litet eller stort, tonat eller genomskinligt (Shehata, 2019). Därför kan vi genom att granska Lilla Aktuellt dra slutsatser om hur barnens syn på kriser kan tänkas påverkas av de gestaltningar som programmet använder sig av. Därefter kan vi med hjälp av tidigare forskning kring bland annat barns reaktioner på negativa nyheter avgöra om en passande frame har valts för att barnen ska kunna ta till sig nyheten.

The economic frame

Med den här gestaltningen lyfts det ekonomiska perspektivet. Vid rapportering om en kris med denna gestaltning är det alltså ekonomiska konsekvenser för individer, grupper eller organisationer som hamnar i fokus (Neuman, Just & Crigler, 1993). Om ett barn ska förstå en kris kan en ekonomisk gestaltning vara en svår väg att gå. Abstrakta termer som ofta är centrala i ekonomi kräver tydliga och genomarbetade förklaringar (Rönneberg, 2010) och det kan vara svårt att få till i en tidspressad situation (Odén et al., 2016).

The conflict frame

Den här gestaltningen innebär att konflikten mellan grupper, personer, eller organisationer framhävs. Vanligt är att två sidor får stå emot varandra (Neuman et al., 1993). Det här är en vanligt förekommande frame i journalistiken (An & Gower, 2009). Det är ett relativt tydligt sätt att visa upp till exempel krig och terroråd. Konflikter, som bråk och mobbning i skolan, är något barn redan är bekanta med och därför kan det ses som en enkel väg att gå. Dock visar till exempel Rönnebergs forskning (2010) att gestaltning där två sidor ställs mot varandra kan göra att man missar helheten. Barn tar lätt det som sägs ordagrant.

The human impact frame

Den här gestaltningen används genom att människor får representera eller vara exempel på ett större fenomen. Gestaltningen ger ett mer emotionellt perspektiv eftersom journalister på grund av normerna kring opartiskhet sällan ger uttryck för egna känslor eller värderingar i sin rapportering (Neuman et al., 1993). Den här gestaltningen gör att man kommer närmare människor genom att de själva får uttrycka känslor och åsikter. Det tror vi kan hjälpa barn förstå och relatera till nyheterna, eftersom journalisterna själva ofta strävar efter att vara objektiva och då inte ger guidning i vilka känslor som kan komma från ett inslag. Dock ser vi en risk med det här. Precis som studierna om negativa nyheter visar, kan detta komma alltför nära och göra att rapporteringen väcker mer rädsla och oro. Eftersom den då blir mer känslomässig (Buijzen et al., 2007; Kleemans et al., 2017).

The morality frame

Med den här gestaltningen ses ämnet ur ett moraliskt perspektiv. Även denna påverkas av objektivitetsnormen och det är individer, organisationer, kultur eller religion som får påpeka vad som är moraliskt rätt eller fel (Neuman et al., 1993). Vi tror att man ska vara försiktig om man använder sig av denna gestaltning, för att inte bli allt för moraliserande, utan lägga sig på en lagom nivå. Precis som vi nämnde i the human impact frame tror vi att guidning i känslor kan vara viktigt i krisrapporteringen för barn. Den moraliska gestaltningen kan också stärka det perspektivet.

The powerlessness frame

Den här gestaltningen tar upp vem som har kontroll i en händelse. Vanligt är att individer, företag, organisationer, regeringar och så vidare, beskrivs som hjälplösa mot en annan part eller ett fenomen (Neuman et al., 1993). Vi tror den här gestaltningen är speciellt dåligt vid krisnyheter för barn. Konstruktiva och lösningsorienterade nyheter fungerar bäst (Kleemans et al., 2017).

The attribution of responsibility frame

Ytterligare en gestaltning som har använts i tidigare forskning kring just krisjournalistik och som är relevant även för vår studie, är the attribution of responsibility frame. Denna syftar mer på att lyfta vem som bär ansvar för en händelse eller en lösning. Antingen på individ- eller gruppnivå (An & Gower, 2009). I likhet med the conflict frame finns här en risk att stort ansvar läggs på en individ, vilket kan göra att man missar helheten. En fördel med denna gestaltning, till skillnad från the powerlessness frame, är att den ger utrymme för att vara lösningsorienterad och fokusera på vad barn och andra kan göra för att hjälpa till i svåra situationer. Det här ser vi som önskvärt utifrån ett demokratiskt perspektiv (Seibert et al., 1956).

Dessa gestaltningar och de andra teorierna, som behandlar demokrati i ett mediasamhälle, kommer att ligga till grund för hur vi tittar på vårt material. Tillsammans med kapitlet om tidigare forskning är det detta som vi utgår ifrån i vårt analyschema.

6. Metod och material

I den här kapitlet presenterar vi vår metod och vårt material. Vi diskuterar också uppsatsens genomförande och validitet.

6.1 Metod

I vår analys av Lilla Aktuellt's krisjournalistik använder vi oss av en kvalitativ innehållsanalys. Kvalitativa metoder kännetecknas av att de söker tränga djupare ner i forskningsfrågan (Ahrne & Svensson, 2015). Man vill komma åt meningar och innebörder snarare än de statistiskt verifierbara samband som är centrala i kvantitativa studier (Alvehus, 2019). Vi vill undersöka *hur* Lilla Aktuellt's krisnyheter ser ut, snarare än frekvensen av saker som blodiga bilder och lugnande ord. Vår frågeställning kring vad som kännetecknar en Lilla Aktuellt-sändning hade gått att kvantifiera, men syftet med frågan är för oss att på ett tydligt sätt kunna sammanfatta vår analys. Frågan om begriplighet går i vårt fall inte att svara på kvantitativt eftersom vi försöker se både helheten och dess delar (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud, 2017).

Innehållsanalys är samma begrepp som det som ofta refereras till som textanalys. Eftersom vi har valt att applicera detta på rörlig bild och ljud, snarare än skriven text, tycker vi att begreppet innehållsanalys är tydligare. Vårt val baseras på att det vi ska studera är innehållet i Lilla Aktuellt's sändningar. Andra typer av kvalitativa metoder, som intervjuer eller fältstudier, hade varit bättre om vi velat ta reda på saker som hur programmet konstrueras eller vad publiken tycker om innehållet. Dock finns det redan flertalet studier som gjorts på barns tankar kring nyheter, men färre om innehållet i nyheter riktade till barn.

Ahrne och Svensson skriver i *Handbok i Kvalitativa metoder* (2015) att kvalitativ metod ger förutsättningar för att kunna se samband mellan människors levnadsförhållanden och andra samhällsfenomen, som attityder. Det här är relevant eftersom vi analyserar samband mellan demokrati och begriplighet. Med hjälp av en innehållsanalys kan vi resonera kring våra begrepp. Dessutom undersöker vi ett relativt utforskat fält och har därför ingen tidigare mall att följa. Det blir då viktigt att vi gör ett noggrant utformat analyschema.

För att svara på särskilt vår sista fråga kring inslagens begriplighet kommer vår innehållsanalys genomföras med hjälp av en gestaltungsanalys. Med andra ord en analys som utgår ifrån hur orsaker och lösningar gestaltas (Esaiasson et al., 2017), med utgångspunkter i teorier om demokrati och krisjournalistik. Att vi använder oss av gestaltungsanalys innebär att några av frågorna i analyschemat kommer att utgå ifrån hur fenomen ramas in. Vi är intresserade av vad innehållet är och hur det fungerar, mer än vad producenterna har för mål med programmet.

6.1.2 Analysschema

För att kunna göra en innehållsanalys behöver vi frågor som ställs till texten. I detta avsnitt går vi igenom vilka dessa frågor är och varför vi har valt dem.

För att vara säkra på att vi svarar på alla delar av våra frågeställningar har vi delat in analysfrågorna i tre olika kategorier. Analysen börjar med att vi tittar på programmet som en helhet. Där ställer vi oss frågan om krisen vi ska analysera överhuvudtaget tas upp, eftersom det är en nödvändighet för att kunna göra resten. När vi har fått det klart för oss går vi vidare och fokuserar på mer betydelsebärande delar, exempelvis ordval eller hur bilder och vad som sägs hänger ihop. Efter att vi gått igenom alla kriser var för sig börjar vi med att leta efter kännetecken, i form av likheter och olikheter mellan sändningarna.

- Tas krisen upp?
 - Hur mycket tid ägnas till att prata om den?

6.1.2.1 Begriplighet

- Är krisen gestaltad så att målgruppen har lättare eller svårare att förstå den?
 - För vem gestaltas detta vara ett problem?
 - Hur gestaltas orsaken till problemet?
 - Hur gestaltas lösningen?
 - Hur gestaltas krisen som helhet?
- Hänger bild och sagda ord ihop?
- Används grafik eller animering för att förtydliga?
- Är språket anpassat för målgruppen?
 - Förklaras komplicerade begrepp?
 - Förklaras det med analogier som är nära barnens vardagsliv?

Frågorna om gestaltning är inspirerade av det som står om gestaltningsanalys i *Metodpraktikan* (Esaiasson et al., 2017). Här ska krisen identifieras med en av de gestaltningar som vi tar upp i teoriavsnittet och kopplas samman med tidigare forskning genom att vi undersöker om helhetsgestaltningen stämmer överens med någon av de frames som förklarades i teoriavsnittet.

För att öka barns förståelse är det bra att det verbala underbyggs med bilder. Bilderna och orden ska säga samma sak. Abstrakta sakförhållande kan göras begripliga med hjälp av grafik och animationer (Rönnerberg, 2010).

Även våra frågor kring språk och ordval är baserade på Rönnerberg (2010). Vid anpassning av språk ser vi på om ordvalen är förlegade eller håller sig i linje med vad dagens (dagens vid tiden av krisen) barn kan förväntas kunna. Anpassning handlar också om till exempel meningsbyggnad och hur man översätter främmande språk.

6.1.2.2 Demokrati

- Tar Lilla Aktuellt sitt sociala ansvar?
 - Ger sändningen en fullständig och sanningsenlig bild av den aktuella nyheten?
 - Skapas ett forum för att kunna utbyta kommentarer och kritik?
 - Presenteras en representativ bild av berörda grupper?
 - Tar man ansvar för att upprätthålla samhällets mål och värderingar - i det här fallet:
 - Förespråkar man konfliktlösning, sammanhållning och fred?
- Har man ett tilltal och ett urval som visar att man ser barn som fullvärdiga demokratiska medborgare?
- Vilken ton har inslaget? Kan det påverka tittarnas nyhetskonsumtion negativt i framtiden?

Frågorna om Lilla Aktuells sociala ansvar är baserade på ansvarspunkterna skapade av Commission of the Freedom of the Press. Vi tycker att dessa punkter på ett bra sätt sammanfattar vad pressen kan göra för demokratin. Lilla Aktuellt har ingen skyldighet att axla allt detta ansvar själva. Istället har vi konstruerat frågorna på en nivå som vi upplever som rimlig i förhållande till Lilla Aktuells storlek och påverkanskraft samt deras uppdrag enligt SVT:s sändningstillstånd (Regeringen, 2020). Vad som är samhällets mål och värderingar går att diskutera i oändlighet och vi gör inget anspråk på att kunna sammanfatta allt det. Vi har helt enkelt utgått från tre ord som vi tror de flesta svenskar kan ställa sig bakom i kristider - konfliktlösning, sammanhållning och fred.

Ett tilltal som respekterar barn som fullvärdiga demokratiska medborgare är ett tilltal som visar att barn kan påverka här och nu. I Rönnbergs gruppintervjuer uttrycker barnen själva att de känner sig nedvärderade när ord som upplevs för enkla, eller rentav barnsliga, används. De talar också med visst förakt kring Lilla Aktuellt, som, till skillnad från Rapport eller TV4-nyheterna, inte ger hela bilden av viktiga händelser (Rönnberg, 2010).

Frågan som rör tonen i inslagen kan återkopplas till tidigare forskning angående konstruktiv nyhetsrapportering (Kleemans et al., 2017). Här vill vi se om rapporteringen utöver krisens negativa sidor ger rum för positiva vinklar och om det presenteras lösningar på den pågående krisen. Vi tittar också på om bilderna och språket som används kan skapa negativa känslor.

6.1.2.3 Kännetecken

När alla krissändningarna har analyserats var för sig, går vi som sagt tillbaka för att hitta kännetecknen. Eftersom programmet har förändrats en del över tid vill vi se på likheter och skillnader både mellan olika typer av kriser och olika tidsperioder.

- Vad finns det för likheter och skillnader mellan sändningarna?

6.2 Material

Vi har valt att studera två fysiska och två sociala kriser. Anledningen till att vi har valt både fysiska och sociala kriser är för att kunna dra mer generella slutsatser om programmets krisrapportering som helhet.

För varje kris har vi valt att titta på Lilla Aktuellt's sändning från händelsens startdag (eller dagen närmast efter, om Lilla Aktuellt inte sändes den dagen). Därefter antingen de två efterföljande dagarna eller två senare datum som känts centrala i händelseförloppet. Totalt tre sändningar per kris. Vi har valt händelsernas startdag eftersom vi är intresserade av hur det snabba arbetet som ofta är kopplat krisjournalistik tar form i barnjournalistik. De senare datumen är valda för att undersöka hur nyheterna utvecklas och följs upp, och vad som ändras efter tillgång till mer information.

Programmen som granskas har lite olika längd och det är en aspekt vi har med oss in i analysen. Det går inte att förvänta sig att ett fem minuter långt program kommer ta upp lika mycket information som ett 20 minuter långt.

Våra valda kriser är:

6.2.1 Tsunamin 2004

26 december 2004 skedde ett jordskalv i Indiska Oceanen. Skavet utlöste en tsunami som snabbt nådde flera sydostasiatiska länders kuster. Totalt dog cirka 230 000 personer, varav 543 svenskar (NE, u.å.). Att många svenskar i alla åldrar drabbades är en anledning till varför vi har valt krisen. Vi tycker också det är intressant i och med att det är en fysisk katastrof med ett snabbt och tydligt händelseförlopp.

Vid 2004 och i början av 2005 sändes Lilla Aktuellt en gång i veckan. Programmet visades på SVT1 den sista kvarten av barnprogrammet Bolibompa. Det verkar som att man hade planerat ett vinteruppehåll över jul, för den 30 december, sände man något som man kallade ett "extrainsatt" Lilla Aktuellt. Alltså något som var tillagt utöver den satta tablån. Datumen som beställdes var 2004-12-30, 2005-01-10, 2005-01-13 och 2005-01-20. Vi valde alltså de datum som följde närmast efter krisen och la till ett extra ifall det inte togs upp i någon av de första.

6.2.2 Finanskrisen 2008

Krisen som bröt ut ordentligt i USA hösten 2008 och spred sig över världen skapade långtgående konsekvenser på världsekonomin (Ohlin, 2008, 15 september). Finanskrisen var en social kris som hade ett långtgående händelseförlopp. Den behandlar ett ämne som är svårare att greppa, inte minst för barn som oftast inte tar något eget ansvar för sin ekonomi. Barn blev dock ändå indirekt drabbade. Vi är intresserad av hur man pratar med barn om ett tema de vanligtvis inte får mycket nyheter om.

Hösten 2008 hade Lilla Aktuellt börjat sändas varje dag, med ett fem minuter långt program på vardagar och ett extra 15 minuter långt program på torsdagar. Man hade ett uppehåll

under sommaren det här året, vilket betyder att det inte finns något material från den tiden. På grund av krisens utdragna händelseförlopp har vi inte sett alla sändningar där den kan tänkas nämnas. De datum som beställdes valde vi utifrån särskilda händelser. Även om det går att säga att krisen började redan 2007, utgår vi från 2008 eftersom det är då den accelererar (Bergkvist, 2008, 10 oktober; Ferm, Jendel & Nord, 2012). Datumen är: 2008-08-19, 2008-08-20, 2008-08-26, 2008-08-27, 2008-08-28, 2008-08-29, 2008-09-04, 2008-09-11, 2008-09-15, 2008-09-18, 2008-10-06, 2008-10-13 och 2008-12-12.

6.2.3 Skolattacken i Trollhättan 2015

Den 22 oktober 2015 skedde en attack på en grundskola i Trollhättan. Gärningsmannen var beväpnad med svärd och hade täckt sitt ansikte med en stridshjälm. Han sköts av polis och avled senare under dagen av skadorna (Divinyi, 2016, 18 oktober). Totalt dog fyra personer (inklusive gärningsmannen) och två skadades. Den här händelsen är intressant då den skedde på en grundskola och därför har en stark koppling till Lilla Aktuellt's målgrupp. Liksom finanskrisen är det en social kris, men med ett händelseförlopp som var avgränsat i tid och med en mer uppenbar orsak.

Lilla Aktuellt sändes 2015 två gånger om dagen varje vardag. En längre sändning och en kortare repris senare under kvällen. På fredagar sändes, istället för det vanliga programmet, Lilla Aktuellt skola där man sammanfattade hela veckans nyheter. Datumen som beställdes var 2015-10-22, 2015-10-23 och 2015-10-26. Alltså de datum som följde närmast krisen. Vi beställde också den kortare replisen alla tre datumen, för att se om man återanvände samma material eller gjorde några tillägg.

6.2.4 Bränderna sommaren 2018

I juli 2018 drabbades flera län av stora svårsläckta bränder. Byar fick evakueras och internationella resurser behövde användas vid släckningsarbetet (Lindstam, 2019, 29 juni). Krisen klassas som fysisk, eftersom det är en naturkatastrof. Händelseförloppet var långtgående och orsaken inte helt tydlig. Det är intressant att se hur man upprätthåller att prata om något som fortsätter under en längre tid och hur man förklarade varför det brann.

Sommaren 2018 sändes Lilla Aktuellt varje vardag efter barnkanalens populära Sommarlovsmorgon. Programmet var fem minuter. Vi beställde först datumen: 2018-07-12, 2018-07-13, 2018-07-23, 2018-07-27 och 2018-07-30. 12 och 13 för att bränderna precis hade startat, 23 för att det var mitt i och viktiga hjälpinsatser tillkom och 27 och 30 för att då uppgavs läget vara under kontroll (Lindstam, 2019, 29 juni). Av dessa datum togs krisen endast upp en gång, därför beställdes fler kringliggande datum. Då beställde vi: 2018-07-16, 2018-07-17, 2018-07-18, och 2018-07-31. På grund av tekniska problem kunde vi inte se på 2018-07-16, därför vet vi inte med säkerhet när man nämnde bränderna första gången.

6.2.5 Testanalys

Förutom dessa kriser använder vi oss också av ytterligare en social kris när vi gör vår testanalys. Till denna väljs terrorattentatet i Oslo och på Utøya 2011. Vid testanalysen tittar vi på en sändning från 2011-07-25, vilket är den första sändningen efter händelsen.

6.3 Validitet

I avsnittet om validitet resonerar vi kring hur vi har operationaliserat vår frågeställning och om vi mäter det vi faktiskt vill mäta. Vi har genom metodavsnittet fört en diskussion kring analysfrågor och material. I dessa diskussioner visas på ett tydligt sätt hur vi har förhållit oss till tidigare forskning när val har gjorts. Trots detta finns det alltid en viss risk att förlora validitet när man behandlar abstrakta begrepp, såsom demokrati. Vi gör hela tiden vårt yttersta för att hålla diskussionen objektiv, men i slutändan är det vår subjektiva bild, till exempel av vad som är begripligt, som framkommer. Något som stärker möjligheten att vara objektiv är att vi i gruppen är tre personer som analyserar tillsammans. Det är alltså inte enbart en persons åsikter och tankar som lyser igenom, utan vi hjälps åt att komma fram till resultat. En kumulativ metod har använts där vi genom flera källor samlat på oss kunskapen analysfrågorna sedan är grundade på. Med dessa resonemang som bas anser vi att begreppsvaliditeten är god.

För att stärka validiteten gick hela analys-schemat igenom två gånger på två skilda dagar. I den andra genomgången ställdes varje fråga mot frågeställningen den hör ihop med och vi frågade oss om den verkligen svarar på det vi vill undersöka. I dessa diskussioner kom vi till exempel fram till att specifika frågor om vilka aktörer som syns i sändningarna inte är relevant för oss. Vi började sedan vår analysprocess med att göra en testanalys. Testet bestod av en sändning av samma typ som resterande del av vårt material. Syftet med testanalysen var att kunna pröva om analysfrågorna faktiskt fungerade som vi trodde. Vi funderade på att testa att analysera en del av materialet var person för sig. Detta för att vi i så fall skulle kunna arbeta parallellt och då vara mer effektiva, men vi kom fram till att vår analys kommer bli starkare och mer trovärdig när vi gör den ihop. Dessutom fanns mycket begränsad möjlighet att tillgå materialet och troligen hade att analysera enskilt tagit mer tid än vi hade.

Vi gick igenom resultatet av testanalysen för att se om det var någon av frågorna som var otydlig eller icke-applikerbar på materialet och därför behövde justeras. Samtidigt kunde vi reda ut eventuella oenigheter mellan oss så att alla hädanefter tolkade frågorna på samma sätt. Vi var överens om att det var bra att vi hade gjort en testanalys innan vi tog oss an resten av materialet. Testanalysen visade att försöka hitta specifika indikatorer för att senare kunna jämföra var svårt. Därför gjorde vi om analysfrågorna till sin nuvarande form, där de jämförande frågorna kommer allra sist. Genom att göra en testanalys fick vi också en uppfattning om hur lång tid analysarbetet skulle ta och på så sätt kunde vi lägga upp vårt arbete bättre och på ett mer effektivt sätt.

På grund av restriktioner kring coronaviruset har inte gruppens tre medlemmar haft möjlighet att var fysiskt på plats under analysen. Istället har en av oss fått åka till biblioteket medan de andra två närvarat via videolänk. På grund av upphovsrättsliga skäl har det heller inte funnits möjlighet att ta del av materialet utanför uppspelningslokalen. En person åt gången har därför ansvarat för uppspelningen. Tiden har varit en ytterligare försvårande faktor eftersom den varit begränsad på grund av bibliotekets bokningssystem och öppettider. Vi är medvetna om att detta kan påverka vår analys och för att undvika att missa

något i inslagen har vi därför tittat på dem flera gånger. Första gången tittade vi på hela programmet utan stopp. Vi noterade hur mycket tid som gavs till krisrapporteringen. Vid de andra tillfällena tittade vi endast på inslagen om den aktuella krisen. Genom att vara tre personer hoppades vi ha större möjlighet att fånga upp detaljer och undvika att missa något i inslagen. Under uppspelningen gjorde vi också en enklare transkribering som minnesanteckning för att diskussionen skulle kunna fortsätta även efter vår inbokade uppspelningstid.

Vi har inte tittat på alla Lilla Aktuellt's inslag som förekom runt kriserna. Istället har vi valt ut datum utifrån de dagar vi trodde att programmet skulle rapportera om de inträffade. Vi valde dessa datum efter att ha läst på om de olika händelseförloppen kring kriserna. Vissa av dessa var svårare att lokalisera än andra. För att alla kriser skulle analyseras liknande har vi enbart sett tre sändningar där de tas upp. Vi har alltså aldrig tittat på flera och sen valt ut de vi tycker passar oss bäst, utan valet av datum gjordes redan innan analyserna påbörjades.

7. Resultat

I det här kapitlet diskuterar vi resultatet av våra analyser. Varje avsnitt utgår ifrån frågorna i analyssschemat med motsvarande rubrik. Exempelvis sammanfattar avsnitt 7.1 "Tas krisen upp?" det som framkommit i analyserna av första frågan i analyssschemat. Kriserna presenteras i kronologisk ordning, alltså kommer tsunamin först i varje avsnitt, följt av finanskrisen, skolattacken i Trollhättan och bränderna.

7.1 Tas krisen upp?

Vid alla kriser har Lilla Aktuellt rapporterat om den vid minst tre tillfällen. Hur mycket tid som ägnats åt rapportering skiljer sig, bland annat på grund av att programmet i helhet har varierat i längd över åren.

Det första Lilla Aktuellt-avsnittet efter tsunamin är den 30 december 2004 och det är den första sändningen vi analyserar. På morgonen 10 januari visades samma sändning i repris. Den 13 januari hade programmet återgått till normala sändningar igen efter vinteruppehållet och denna sändning är det andra analysobjektet. Större delen av programmet ägnades till att rapportera om flodvågen. Det tredje sändningen vi analyserar är från 20 januari. Då hade det gått nästan en månad sedan tsunamin inträffade och Lilla Aktuellt hade ett inslag på tre minuter där det pratades om krisen.

Till skillnad från rapporteringen om tsunamin, som var snabb och tydligt, hade finanskrisen ett utdraget händelseförlopp (Ohlin, 2008, 15 september). Sändningarna som analyseras är sändning ett från den 15 september då banken Lehman Brothers lämnade in sin konkursansökan. Sändning två är från den 18 september, några dagar efter konkursansökan och sändning tre är från den 13 oktober, vilket är dagen efter att euroländerna kommit överens om en räddningsplan för sina banker.

Den första och den tredje sändningen är fem minuter långa, och den andra sändningen är 15 minuter. Gemensamt för alla tre är att inslaget där krisen tas upp är under en minut. Krisen får alltså inte ta mycket plats i programmet. Att krisen inte ägnas mycket tid märks också genom att den vid andra betydelsefulla datum inte nämns överhuvudtaget. Vi tittar på sändningar från den 19 augusti, 11 september, sjätte oktober, 12 december. Ett exempel är från den 12 december, då den svenska regeringen presenterade sitt krispaket. Detta tar inte Lilla Aktuellt upp i sändningen. I och med att vi inte har sett allt material från hösten 2008 kan vi inte avgöra när Lilla Aktuellt tog upp finanskrisen för första gången, men krisen är i de sändningar vi sett aldrig topp- eller huvudnyheten.

Skolattacken i Trollhättan har, likt tsunamin, ett tydligt startdatum. Vi valde detta datum (Lilla Aktuellt, 2015, 22 oktober) och de två efterföljande sändningarna (Lilla Aktuellt skola, 2015, 23 oktober och Lilla Aktuellt, 2015, 26 oktober) som våra analysobjekt. Första och tredje av Lilla Aktuells sändningar som tog upp händelserna var 10 minuter långa. Den andra sändningen var en fredagssändning som kallas "Lilla Aktuellt skola" och var 15 minuter lång. Dessutom innehöll denna en inbjuden publik bestående av barn från en skola. I samtliga sändningar gavs ungefär 5-6 minuter av tiden till dådet och dess följder.

För bränderna som härjade 2018 finns det inget tydligt start- eller slutdatum, men 12 juli är den dag SVT Nyheter (2018, 26 juli) anger att bränderna blossar upp på allvar. Vi ser på sändningar från 12, 13 och 17 juli, men första sändningen vi hittar där krisen nämns är 18 juli. Det blir vårt första analysobjekt. Andra sändningen som analyseras är 23 juli, då krishjälp har kommit från flera europeiska länder. Runt 27 och 28 juli är de största bränderna under kontroll och utländsk hjälp återvänder hem. Det nämner inte Lilla Aktuellt varken 27 eller 30 juli, men i en sändningen från 31 juli tas det upp och det är tredje sändningen vi analyserar.

7.2 Begriplighet

Det här avsnittet är uppdelat i gestaltning och språket och bilden.

7.2.1 Gestaltning

Hur en kris har gestaltats har ibland varit tydligt och ibland otydligt. Dock har nästan alla av de frames som presenterades i teorikapitlet förekommit i Lilla Aktuells krisrapportering.

7.2.1.1 Tsunamin

Den mest framträdande likheten i alla tre sändningarna om tsunamin är gestaltningen som används. Lilla Aktuellt har hela tiden mycket fokus på intervjuer där människor som på olika sätt är påverkade av katastrofen får förmedla vad som har hänt. Till exempel får 14-åriga Ludwig, som var i Thailand när vågen slog till, väl hemma berätta om sina upplevelser. Gestaltningen blir därför the human impact frame. Vid två tillfällen syns andra gestaltningar. Ett inslag i första sändningen (Lilla Aktuellt, 2004, 26 december) handlar om att svenskar donerar mycket pengar och vad dessa pengar ska användas till. Här ligger fokus på hur pengarna kommer att påverka individer i det drabbade området och därför är gestaltningen the economic frame. Inslaget om tsunamin i den tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2005, 20 januari) är gestaltad med the powerlessness frame. Det slutar med att reportern säger:

Regeringen har presenterat stora planer på att bygga upp tolv städer och fyrtio byar i Sri Lanka, men man vågar inte riktigt tro på det här. Och likadant är det i alla drabbade länder. Hjälpen har kommit fram, men återuppbyggnaden har inte börjat. Det kommer ta många år innan alla har nya hus att bo i.

Tidigare i inslaget har reportern pratat om positiva saker, som att det hade börjat röjas i husspillrorna och att skolan snart ska börja igen. Men det här citatet, i kombination med att lankeserna hela tiden framställs som hjälplösa, gör gestaltningen till the powerlessness frame.

En viktig del i att förstå en gestaltning är att sätta sig in i vem nyheten rapporteras som ett problem för. I den första sändningen gestaltats tsunamin som ett problem främst för

svenskar på olika nivåer. Det är svenskarna på plats i sydostasien och anhöriga här hemma som väntar på besked eller sörjer. Detta är också ett problem för Lilla Aktuellt-tittarna på grund av oron de antas känna i och med det obehagliga och tragiska som har hänt. I andra sändningen (Lilla Aktuellt, 2005, 13 januari) kvarstår problemet för alla som tidigare nämnts, men fokuset ligger på de som har förlorat en familjemedlem. Här tar Lilla Aktuellt också med en lankesisk flicka, Dasuni, som har förlorat sin bror och visar att problemet inte bara gäller svenskar. I den tredje sändningen finns inte längre svenskar med i bilden utan katastrofen framställs enbart som ett problem för människorna i sydostasien.

Orsaken till problemet gestaltas i första sändningen som jordbävningen, som i sin tur orsakar en flodvåg. I programmet är programledarna noggranna med att flera gånger påpeka att det är naturens krafter som är orsaken till katastrofen. I den andra och tredje sändningen talas de inte längre om jordbävningen, utan främst om själva vågen. Orsaken till tittarnas oro förklaras med att människor har avlidit eller saknas.

Alla tre sändningarna om tsunamin nämner hjälparbete eller hjälporganisationer. Den stora lösningen för krisen gestaltas alltså med hjälp av organisationer som på olika sätt kan stödja de drabbade. I första sändningen talas det om att vara en bra vän till den som kommer hem från Thailand, om vad som kan göras på plats i form av sjukvård och utdelning av mat och även om insamling av pengar. Den andra sändningen fortsätter på temat insamling, men ger här ett mer konkret exempel i form av en skolklass som sjunger utanför en matbutik och går ut med grannarnas hundar. En annan typ av lösning som presenteras här, mer som ett svar på sorgen som många upplever, är att hedra offer och saknade med att tända ljus eller ha en tyst minut. För de svenskar som kommer hem från sydostasien lyfts att prata med specialutbildade på olika nivåer som en lösning. I tredje inslaget, som handlar om läget i Sri Lanka, gestaltas lösningen som att lokalbefolkningen med stöd från hjälporganisationer och regeringen (oklart om det är den svenska eller lankesiska regeringen som åsyftas) ska kunna bygga upp hus och starta skolan.

7.2.1.2 Finanskrisen

I rapporteringen om finanskrisen förekommer helt andra gestaltningar. Alla tre sändningarna använder sig av the economic frame. Inslagen är väldigt korta och det skiljer sig lite i huruvida den valda gestaltningen höjer begripligheten. I och med att det är en ekonomisk kris är det naturligt att lyfta de ekonomiska konsekvenserna, men sändning ett (Lilla Aktuellt, 2008, 15 september) och två (Lilla Aktuellt, 2008, 18 september) är för korta för att ordentligt förklara informationen som programmet presenterar. Exempelvis berättas det i den andra sändningen att *”Priserna på bostäder har gått ner den senaste tiden och fler och fler får reda på att de kanske måste sluta sina jobb”*. Detta är ett tydligt exempel på en ekonomisk konsekvens, men meningen skapar snarare fler frågor än vad den ger svar. Vilka måste sluta sina jobb? Hur hänger det ihop med bankernas problem? Är det dåligt att priserna på bostäder går ner?

The economic frame fungerar bättre i den tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2008, 13 oktober) där Lilla Aktuellt lägger mer tid på att förklara konsekvenserna. Det berättas om hur människor som hoppat av gymnasiet har extra svårt att hitta jobb i och med den ekonomiska

situationen. I inslaget dras en koppling mellan den dåliga ekonomin och att många företag tvingas säga upp anställda och det tas upp att det påverkar de utan gymnasieutbildning mer än andra. Även om denna sändningen också hade behövt mer tid till att bättre förklara vissa delar, ger den ett mer konkret exempel och är därför mer begripligt för målgruppen (Rönneberg, 2010). Dock presenterar Lilla Aktuellt i detta inslag ingen lösning på problemet. Därför kan det tolkas som the powerlessness frame, i och med att de utan gymnasieutbildning gestaltas som hjälplösa gentemot fenomenet ekonomisk kris.

Något som är genomgående i sändningarna är att Lilla Aktuellt håller informationen på en makronivå och främst lyfter det globala perspektivet. Programmet förklarar inte hur länders ekonomi hänger ihop, men påpekar att de påverkar varandra genom att ständigt ta upp att krisen är något som drabbar hela världen. I första sändningen sägs exempelvis *“En sådan här stor bankkonkurs kan märkas över hela världen.”* när det pratas om Lehman Brothers i USA, vilket sedan också syns i sändning tre där euroländernas arbete mot krisen lyfts. Överlag gestaltas finanskrisen dock inte som ett problem för världens länder, utan istället deras banker. Orsaken till finanskrisen gestaltas också som bankerna. Det är att det går dåligt för dem och att de går i konkurs som är problemet. Endast i sändning tre presenteras någon typ av lösning på krisens problem, då det framförs att euroländerna lyckats få bankerna att kunna låna pengar av varandra igen.

7.2.1.3 Skolattacken i Trollhättan

I de två första inslagen om skolattacken i Trollhättan används the morality frame. Det är Lilla Aktuellt som får avgöra vad som är moraliskt korrekt eller inte och detta görs genom att upprepade gånger betona att det är en hemsk händelse. Det första inslaget (Lilla Aktuellt, 2015, 22 oktober) börjar med att programledaren säger följande: *“...programmet kommer att handla om en hemsk och ovanlig händelse.”* Hon fortsätter genom att säga: *“För idag hände en stor nyhet som väldigt många pratar om och känner sig ledsna över.”* Det visas dessutom upp en ruta nederst i bild där det står *“Hemsk händelse”*. Det blir tydligt redan från början vad tittaren bör tycka och känna och det räcker inte med att, genom själva innehållet i inslagen, kunna bilda sig en egen uppfattning. De första sändningarna gestaltas som ett problem främst för skolans elever och anhöriga till de drabbade men även för tittarna.

I den tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2015, 26 oktober) förekommer även the human impact frame då två syskon som går på skolan intervjuas. Det är första gången under krisen som en drabbad intervjuas. De får representera det emotionella perspektivet i inslaget. Denna sändning börjar med att förklara att många människor i Trollhättan har samlats för att tända ljus och lämna blommor. Det hålls dessutom en tyst minut. Därefter berättar syskonen sina historier om det inträffade, var det befann sig och hur de mådde.

Orsaken till attacken är i detta fall tydlig. En vuxen person har gått in på Kronans skola och skadat elever och lärare. Det är överlag lite fokus på gärningsmannen i alla de tre analyserade sändningarna. Det framgår att det är en vuxen som inte var lärare eller gick på skolan, men inte mycket mer. I det tredje inslaget intervjuas dåvarande demokratiminister Alice Bah Kuhnke om attacken och hon förklarar vad ett hatbrott är. Hon säger att det framkommit att rasism kan ha legat till grund för attacken. Detta kan i så fall anges som

ytterligare en orsak utöver den enskilde gärningsmannens handlingar.

Lösningen som främst förs fram under alla tre sändningar är uppmaningen att prata med en förälder eller någon som tittaren litar på om det som hänt. En annan lösning är att stänga av nyhetsflödet om det upplevs som alltför obehagligt. Detta kan ses som en direkt uppmaning till nyhetsundvikande. Det läggs ett ansvar på barnen att själva starta ett samtal, att exempelvis *"grabba tag i en vuxen"* som nämns av programledaren i ett av inslagen. Det visas mycket bilder på poliser och det första inslaget innehåller även en intervju med en polis. Polisen visas upp som de som löst det akuta problemet - att hindra gärningsmannen från att skada fler.

7.2.1.4 Bränderna

I likhet med finanskrisen är de tre inslagen från bränderna förhållandevis korta och därför framgår ingen självklar gestaltning med en gång. I sändning ett (Lilla Aktuellt, 2018, 18 juli) är programmet tydligt med att orsaken till problemet är att det brinner, vilket gör det lättbegripligt men inte särskilt lösningsorienterat. Lilla Aktuellt använder sig av the powerlessness frame där människorna framstår som hjälplösa mot naturen. I den andra sändningen (Lilla Aktuellt, 2018, 23 juli) används the attribution of responsibility frame. Inslaget tar upp att det har kommit in hjälp utifrån, bland annat genom vattenbombande flygplan och helikoptrar samt 44 brandbilar med personal från Polen. Fokus ligger på att utländska brandmän kommer med lösningen och ansvaret för att släcka bränderna läggs på dem. Med hjälp av denna gestaltning framförs nyheten på ett mer lösningsorienterat sätt än föregående inslag, däremot riskerar den större helheten att missas. I sändning tre (Lilla Aktuellt, 2018, 31 juli) återkommer the powerlessness frame. Det framställs som att det är naturen själv som har löst problemet eftersom det har börjat regna. Detta förstärks i kontext med de tidigare inslagen, där Lilla Aktuellt fokuserar på att räddningstjänsten skulle vara lösningen. Nu nämner programmet inte räddningstjänsten, utan bara regnet, och verkar indirekt antyda att deras försök inte har lyckats.

I alla tre sändningar anges själva bränderna som orsaken till det huvudsakliga problemet. Tittarna får inte reda på någon ytterligare orsak, som exempelvis de höga temperaturerna i Sverige vid tidpunkten. För vem detta framställs vara ett problem varierar. Det är däremot aldrig en specifik person eller en liten, avgränsad gruppens problem. Under de två första sändningarna nämns att de allvarligaste bränderna pågår i mellansverige. I sändning ett sägs följande: *"Skogsbränderna i Sverige fortsätter. Just nu brinner det på ett femtiotal platser, men värst är bränderna i Gävleborg, Dalarna och Jämtland."* I sändning två hörs ett liknande uttalande: *"Det fortsätter brinna på ungefär 50 platser runt om i Sverige. Som ni ser här på kartan är de största bränderna i mellersta delarna av landet. I Gävleborg, Jämtland och Dalarna."* Det kan tolkas som att den pågående krisen är mest akut för de som befinner sig i dessa geografiska områden. I den tredje sändningen utökas detta till att gälla hela Sverige. Det första som sägs i inslaget är: *"Ja, som ni vet har det brunnit en hel del i landet."* Regnet anges som lösningen på bränderna. *"Men tack vare helgens regn är nu flera skogsbränder under kontroll."* Det nämns också att brandflyg som har hjälpt till i släckningsarbetet nu lämnat Sverige för att hjälpa till med att släcka bränder i som pågår i Grekland. Det framgår dock inte om brandflygens

insats bidragit till att lösa problemen med de svenska bränderna.

7.2.2 Språket och bilden

Om språket och bilden hör ihop har varierat genom samtliga sändningar. Ett okomplicerat språkbruk används genomgående och det förekommer inte speciellt mycket grafik i någon av Lilla Aktuelltts analyserade krissändningar.

7.2.2.1 Tsunamin

Allt visuellt material, stillbild som rörlig, som är med i sändningarna studeras och matchas med vad som sägs just då. I rapporteringen om tsunamin hänger bild och ord i de allra flesta fall ihop. Som när reportern i tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2005, 20 januari) säger: *“Vad är det som finns i paketen? Jo, sånt de förlorade i vattnet. Nya anteckningsböcker och vitt tyg som ska sys till vita kjolar och blusar i deras skoluniformer. Och så ett spännande pennetui.”* Samtidigt visas bilder på just dessa objekt. Ett annat exempel är när programledaren säger *“Och igår klockan tio hölls en tyst minut på alla skolor i Sverige, för att hedra de som drabbats”* och det visas en bild från ett klassrum där eleverna står med huvudet nedböjt.

Det finns dock inslag där Lilla Aktuellt inte lyckas lika bra. Framförallt ett inslag i andra sändningen (Lilla Aktuellt, 2005, 13 januari) där Dasuni, som har förlorat sin bror, intervjuas. När man säger *“Dasuni är inte ensam i sin by. Nästan alla har förlorat ett eller flera syskon i flodvågorna som sköljde över byn den 26 december förra året.”* visas ett klipp på en man som kör en vagn dragen av en åsna längs en grusväg. Det är något väldigt allvarligt som det berättas om och även om bilder på till exempel döda kroppar väljs bort finns det andra bilder som kan användas som på ett tydligare sätt för att förmedla sorg och saknad. Klippet med mannen och åsnan kan istället distrahera från det som sägs. Samma problem återkommer senare när Dasuni säger *“Jag höll också på att drunkna, men mina två systrar räddade mig. När vattnet drog sig undan fick jag se min brors kropp”*. Återigen ett allvarligt citat. Men istället för att bara hålla kvar bilden på Dasuni, visas ett klipp där det på lite avstånd syns en grupp kvinnor som sopar marken. Det kan hända att kvinnorna är Dasunis systrar som hon själv refererar till och att Lilla Aktuellt därför tänker att det finns en koppling mellan bild och sagda ord. Om det är så tydliggörs det dock inte på något sätt och återigen blir effekten att uppmärksamheten dras från det Dasuni berättar.

Vid varje sändning har vi tittat efter grafik eftersom forskning visar att grafik och animering är ett effektivt sätt att förklara komplicerade begrepp och abstrakta förhållanden på (Rönberg, 2010). Kartor används i alla sändningarna från tsunamin. Kartorna illustrerar epicentrum för jordbävningen, förhållandet mellan Sverige och sydostasien, och vilka de drabbade länderna var. När det börjar pratas om tsunamin i just den aktuella sändningen dyker en av dessa kartor upp bakom programledarna och förstoras sen upp i helskärm innan resten av inslaget börjar. På så sätt tydliggör Lilla Aktuellt för tittarna varje gång vart i världen den här nyheten befinner sig. Kartan liknar en satellitbild i sin utformning. Utöver kartorna finns det ytterligare grafik i den första sändningen (Lilla Aktuellt, 2004, 26 december). Där förklaras hur en jordbävning och en flodvåg kan uppstå med hjälp av

animerade kontinentalplattor som rör sig mot varandra. Vidare förklaras Richterskalan med hjälp av en bild på Charles Richter tillsammans med en animerad mätskala.

Om bild och ord stämmer överens samt om det används grafik eller animering är två sätt att analysera begripligheten på. Ett annat är att titta på språket. På ordval och meningsbyggnad, på hur programmet förhåller sig till folk som pratar andra språk än svenska och på om komplicerade begrepp förklaras.

I sändningarna om tsunamin finns meningsbyggnader som hade kunnat omformuleras och enstaka ord hade behövt en mer utförlig förklaring, men generellt är språket bra anpassat för målgruppen och ökar begripligheten. I första sändningen har Lilla Aktuellt, som tidigare nämnt, ett förklarande inslag där det läggs mycket tid på att tydliggöra ett fenomen som de flesta tittare inte har kommit i kontakt med tidigare. Innan det här förklarande inslaget använder Lilla Aktuellt inte ordet *“tsunami”* alls, utan pratar bara om en *“flodvåg”* som är ett mer bekant ord. Ur dagens perspektiv var det dock förvånande att se att Lilla Aktuellt, trots att ordet förklarats, mycket sällan refererar till det som har hänt som en tsunami. Istället används i alla tre sändningarna, utöver *flodvåg*, ord som *vattenvåg*, *stor våg*, *vågen*, *vattenmassor* och *massa vatten*. I andra och tredje sändningen intervjuas flera personer som inte pratar svenska. Alla är textade med enkla meningar (eftersom ingen av oss kan de språk som talas på Sri Lanka, där reportagen är från, kan vi tyvärr inte säga om det är en direktöversättning eller en förenkling av det som har sagts) och varje textremsa ligger kvar på skärmen en längre stund än vad som är normen vid innehåll textat för en vuxen målgrupp. I den första intervjun, med Dasuni och hennes mamma, berättar speakern kortfattat var de säger. Dock utlämnas många detaljer och vi diskuterar om detta är medvetet gjort för att yngre barn som tittar, som kanske inte kan läsa, också anses vara för små för att få veta allt. Lite senare intervjuas rektorn för en skola. Hon säger: *“Vi har en specialutbildad lärare. Vi har bett henne att träffa de här flickorna. Hon kan besöka dem hemma och prata med dem.”* Allt detta sammanfattas dock bara av reportern som *“Och på skolan försöker nu lärarna att göra sitt bästa för att hjälpa barnen.”* Det är en ganska begränsad översättning av citatet om den som tittar inte hänger med i textningen och här finns inget obehagligt innehåll som Lilla Aktuellt kan tänka vilja skydda barn från.

7.2.2.2 Finanskrisen

Precis som rapporteringen kring tsunamin använder Lilla Aktuellt också ett okomplicerat språk när de berättar om finanskrisen, och försöker förklara begreppen som nämns. Ibland fungerar det och ibland inte. Ett exempel på en förklaring som fungerar bra är att programmet i sändning ett (Lilla Aktuellt, 2008, 15 september) är tydlig med att en bankkonkurs betyder att banken måste stänga helt och hållet. Förklaringen hjälper i det här fallet begripligheten. Ordvalen är överlag enkla och meningarna är korta med få bisatser. Trots detta är det fortfarande svårt att förstå vad som händer eftersom innehållet i sig är komplicerat och inslagen är för korta för att ge en ordentlig genomgång av krisen. Det viktiga begreppet ekonomi, som kommer upp i sändning två (Lilla aktuellt, 2008, 18 september), får exempelvis aldrig en förklaring. Om tittaren inte redan har förståelse för ordet eller förstår av kontexten blir hela krisen svår att förstå.

I sändning ett försöker konsekvenserna av vad som hänt förklaras genom att säga att:

En sån här stor bankkonkurs kan märkas över hela världen. Det blir dyrare för bankerna att låna pengar av varandra, och det i sin tur betyder att det blir dyrare för vanliga människor, som vill köpa exempelvis hus, att låna pengar.

Därefter slutar inslaget. Det här är ett bra exempel på när Lilla Aktuellt hade behövt utveckla förklaringen mer, eftersom det blir svårt att förstå hur bankernas problem påverkar vanliga människor. Detta exemplet ligger också långt från barns vardagsliv. Det är inte vanligt för Lilla Aktuells målgrupp att tänka på hur mycket hus kostar och att pengar ska lånas för att ha råd med det. Här hade behövts ytterligare förklaringar på varför det är problematiskt att inte kunna ta bostadslån och här finns ett bra tillfälle att använda en analogi som är närmare barns vardagsliv.

I sändningarna om finanskrisen förekommer intervjuer endast i sändning tre (Lilla Aktuellt, 2008, 13 oktober). Där pratar en forskare om svårigheterna för de som hoppat av gymnasiet att söka jobb. Han säger: *“Det blir käroare, och käroare samhällsklimat och käroare villkor i samhället, och det är klart att den här gruppen elever är missgynnad och drabbas naturligtvis särskilt hårt”*. I det här fallet gör ordvalen det svårt för Lilla Aktuells tittare att helt förstå vad han menar, även om kontexten hjälper till viss del. I och med att intervjun inte var live hade det gått att antingen ställa frågan igen och be forskaren att anpassa sitt språk, eller att vid klippningen välja ett annat citat.

Något annat att notera vad gäller språket i just tredje sändningen är dispositionen. När det berättas om människor som hoppat av gymnasiet och har det tufft att söka jobb i och med krisen, följs i det här fallet en mer klassisk dramaturgisk kurva. Den mer traditionella nyhetsrapporteringen, som berättar om konsekvenser innan orsaken, kan vara förvirrande för barn (Rönnerberg, 2010). Att här istället börja med att presentera problemet bidrar till att inslaget är mer begripligt.

På grund av att krisen är komplicerad är det viktigt att bilder som stämmer bra överens med vad som sägs används och förklarande grafik erbjuds. Det finns inte med någon grafik i inslagen om finanskrisen. Dock finns i det andra inslaget ett klipp som visar hur händer byter monopolpengar med varandra. Klippet blir också snabbare och snabbare. Detta samtidigt som det berättas: *“Det har snackats en hel del om bankkriser och dålig ekonomi den här veckan”*. Genom att ha ökat hastigheten i klippet hjälper det en att förstå att någonting inte är rätt. De främst förekommande bilderna är på bankbyggnader och stora datorsalar, och bild och ord stämmer överens ungefär hälften av tiden. Bilderna på de stora bankbyggnaderna hjälper tittarna att kunna föreställa sig bankernas stora påverkan på världsekonomin. När Lilla Aktuellt berättar om att det blir svårare att köpa hus hjälper det att det visas ett till synes tomt bostadsområde. Vid andra tillfällen hänger bild och ord inte alls ihop, och det blir istället svårare att förstå. I sändning tre sägs till exempel *“men i några länder kan det kanske bli lite mindre kris i ekonomin framöver. Inatt bestämde ledare i 15 länder i Europa om olika saker som de tror kan stoppa krisen”*, samtidigt som det visas bilder på upprörda människor som pratar i telefon i en stor datorsal.

7.2.2.3 Skolattacken i Trollhättan

I likhet med sändningarna om finanskrisen stämmer ord och bilder från rapportering om skolattacken i Trollhättan ofta inte överens. I den första sändningen (Lilla Aktuellt, 2015, 22 oktober) visas bland annat flera stillbilder från skolan samtidigt som en speakerröst kortfattat förklarar vad som har hänt. Det visas stillbilder på polisbilar samtidigt som det pratas om att människor har förts till sjukhus i ambulanser, exempelvis: *"De som skadats fick åka till sjukhuset"*. I detta exempel skulle lika gärna en bild på en ambulans kunnat ha visats upp. Det samma gäller när det talas om att Sveriges statsminister Stefan Löfven har åkt till Trollhättan för att visa sitt deltagande. En tydlig bild på hur statsministern ser ut hade ökat förståelsen. Detta kan ses som onödiga misstag som hade varit enkla att korrigera. I de två senare inslagen sker inte detta i samma utsträckning. Exempelvis visas en rörlig bild på människor som tänder ljus samtidigt som speakerrösten säger: *"...många tände ljus och hade med sig blommor."* Här hänger sagda ord och bilder ihop och gör inslaget tydligare. Det är däremot märkbart att samma inslag som användes under sändning ett återanvändes i sändningen därpå. Detta utan att göra några ändringar eller lägga till mer information, trots att det vid tillfället finns mer fakta om händelsen att tillgå. Eftersom samma klipp återanvänds visas de otillräckliga bilderna på exempelvis polisbilar upp ytterligare en gång. I den andra av sändningarna förekommer en lång filmad sekvens när en reporter pratar framför kameran. Reportern nämner att många utländska medier har rapporterat om attacken i Sverige men hon utvecklar inte mer specifikt vad dessa rapporter handlar om. Det visas inte heller några bilder. Att ta upp en sådan kort sak utan att ge någon ytterligare information kan skapa fler frågor än svar.

Viss grafik används i alla de tre sändningarna, bland annat namnskyltar och en Sverigekarta som markerar var Trollhättan ligger. Nyttjandet av kartor bidrar till att öka förståelsen och lättare komma närmare händelsen. I den tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2015, 26 oktober) används även ytterligare grafik för att visa upp tittarnas kommentarer från deras app och andra sociala medier. En tydlig animerad dator visar upp kommentarer som inkommit till Lilla Aktuellt från deras tittare. Bland annat skriver någon som svar på vad som skett i Trollhättan *"Jag gråter inombords."* och en annan *"Att nåt sånt här ska hända! Det är nästan så att man inte vill gå till skolan"*. Därefter följer ett klipp från fredagens sändning och en speakerröst som uppmanar tittarna att prata om det som hänt. Det nämns också att det finns mer information på Lilla Aktuells hemsida, där det även finns ett numret till Bris.

Överlag är språket förståeligt för tittarna. Det är tydligt att det är anpassat till målgruppen. Allt för läskiga ord och detaljerade beskrivningar av själva händelsen undviks och detta är förståeligt för att inte skapa nyhetsundvikande. Det pratas inte specifikt om vad gärningsmannen gjorde mot sina offer utan det hela sammanfattas i kortare meningar som: *"I förmiddags kom en vuxen person som inte går på skolan. Han hade med sig olika vapen, bland annat ett svärd. Och inne på skolan skadade han fyra personer, två vuxna och två barn, väldigt allvarligt"*. En del svåra begrepp förekommer, som demokratiminister och hatbrott, men flera av dessa förklaras. Däremot utvecklas inte ordet psykolog. Vid ett tillfälle i den första sändningen säger programledaren: *"Vi träffade Martin, som jobbar som psykolog, som det kallas..."*.

7.2.2.4 Bränderna

I rapporteringen om bränderna hänger bild och sagda ord ihop på ett tydligare sätt än i rapporteringen skolattacken i Trollhättan. I sändning två (Lilla Aktuellt, 2018, 23 juli) gällande bränderna säger ord och bild samma sak i hela inslaget. Som när Lilla Aktuellt säger *“som ni ser här på kartan...”* samtidigt som en karta med små eldar som markerar var det brinner syns i bild. Den här kartan, som i färg och stil passar Lilla Aktuells grafiska profil, är också enda gången grafik används vid rapporteringen av bränderna. Ett annat exempel på när ord och bild stämmer överens är när man säger *“Många var glada att se dem [de polska brandmännen] och stod och vinkade utmed vägarna”* och visar ett klipp med folk som trängs längs med en väg och vinkar och viftar med flaggor. Både flygbilder och närbilder på skog som brinner är till synes faktiska bilder från Sverige denna sommaren och inte något som tagits från en bildbank. Första sändningen (Lilla Aktuellt, 2018, 18 juli) använder liknande bilder som tvåan. Det finns någon enstaka bild som inte passar, men överlag stämmer det överens.

Tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2018, 31 juli) har däremot få bilder som hänger ihop med det som sägs. Det visas bland annat en bild på en brandman som rullar ut en slang, och som verkar arbeta med släckningsarbetet, när man säger *“Men tack vare helgens regn är nu flera skogsbränder under kontroll”*. Orden säger att det är regnet som har släckt bränderna, men bilden säger att det är brandmannen. Lika dubbeltydigt blir det när det berättas om att det brinner i Grekland och visar en skogsväg. Är vägen grekisk eller svensk? Eller är det den här vägen man ska köra för att komma till Grekland? Från de första två sändningarna är det tydligt att det finns mycket bildmaterial att använda som gör rapporteringen förståelig. I tredje sändningen, där Lilla Aktuellt berättar dels om väderförhållanden, dels om att hjälpa till i andra länder där det också brinner, väljs istället bilder på brandmän som arbetar, tomma vägar och militärfordon. Detta blir förvirrande.

Språkligt är rapporteringen om bränderna enkel att förstå. Det är korta meningar och programledaren pratar tydligt. Ord som brandrisk förtydligas genom att säga *“...vilket betyder att det kan börja brinna igen.”* och vad vattenbombning och släckningsarbete är förstås genom att samtidigt som orden sägs visa klipp där dessa handlingar utförs. I andra sändningen används också av en liknelse för att illustrera storleken på bränderna. Man säger: *“Om man slår ihop alla bränder är de lika stora som 50 000 fotbollsplaner.”* En fotbollsplan är en för målgruppen fungerande analogi då de allra flesta har varit på eller sett en sådan. Det är fortfarande svårt att föreställa sig exakt *hur* stort detta är, men *att* det är ett stort område förklaras tydligt. Något som det kan uppstå förvirring kring är de områden där det rapporteras brinna. I både första och andra sändningen pratas om Gävleborg, Dalarna och Jämtland. I första sändningen kan tittarna förstå att det är platser i Sverige, men inte mer än så. Att Dalarna och Jämtland är benämning på både län och landskap, men vilka av dessa geografiska benämningar som avses inte preciseras, underlättar inte förståelsen. I andra sändningen berättas att områdena ligger i *“mellersta delarna av landet”* och en karta visas. Det gör begreppen mer begripliga och gör det lättare att föreställa sig vart i landet de största bränderna finns.

7.3 Demokratiskt ansvar

Lilla Aktuellt tar demokratiskt ansvar genom att förespråka samarbete i nästan all krisrapportering. Däremot är man inte fullständig, brister i representation och skapar inga rum för meningsutbyten. I tilltalet och tonen skiljer sig kriserna åt, där Lilla Aktuellt på 00-talet pratar *om* barn och på 10-talet istället riktar sig *till* barn.

7.3.1 Tsunamin

Rapporteringen om tsunamin är till en början fullständig och sanningsenlig, men i senare sändningar, när mer information har tillkommit, följer Lilla Aktuellt inte upp informationen lika mycket. Exempelvis sägs det i första sändningen (Lilla Aktuellt, 2004, 26 december) att regeringen lovat att alla ska få komma hem innan tisdag utan att påståendet följs upp vid ett senare tillfälle. I tredje inslaget (Lilla Aktuellt, 2005, 20 januari) berättar Lilla Aktuellt om och visar bilder på att Göran Persson har varit på plats i Thailand. Man väljer att ta upp Göran Persson utan att nämna att han och hans regering har fått kritik under den här perioden (Rehn, 2004, 30 december). Ingenstans framkommer att alla inte är nöjda med hur krisen har hanterats och med det saknade perspektivet blir den fullständiga bilden bristande.

Om det skapas ett forum för att utbyta kommentar och kritik analyseras också. Det är många barn och vuxna som intervjuas i sändningarna om tsunamin. I första sändningen finns ett inslag där flertalet barn blir tillfrågade om vad de tänker. En bit lyder:

Reporter: *“Är de så att du inte hade velat åka till Thailand efter det här, eller spelar det ingen roll?”*

Intervjuat barn: *“Jo, men det är första gången, det är inte så stor risk att det händer igen. Men inte på ett tag för det tar tid att bygga upp allt och så.”*

Reporter: *“Är du bekymrad över att här kan hända i Sverige också eller?”*

Intervjuat barn: *“Nej, det är jag inte för Sverige gränsar inte till något hav.”*

Att det barnet säger inte är sant är inte relevant i sammanhanget, utan inslaget avslutas med att säga *“Ja, det är många tankar hos barnen om vad som kommer hända, vi kommer att återkomma till det.”* och med det bekräftas ytterligare att det är okej att ha funderingar kring krisen. I både första och andra sändningarna (Lilla Aktuellt, 2005, 13 januari) öppnar Lilla Aktuellt också upp för att det kan vara bra att prata om det som har hänt; med vänner, vuxna eller genom att ringa till Bris.

Ett genomgående tema i analyserandet av om berörda grupper presenteras representativt är det svenska perspektivet. Det ligger mycket fokus på hur svenskar påverkas av eller påverkar krisen. Inslag där svenska barn intervjuas eller där det berättas att statsminister Göran Persson har åkt till Thailand kan kännas som självklara vinklingar, inte minst utifrån nyhetsvärderingens principer. Om man utgår ifrån närhetsprincipens tre kriterier för nyhetsvärdering, är händelsen nära i tid och kulturellt, men inte rumsligt. Vi ser därför att det blir naturligt att Lilla Aktuellt fokuserar på den känslomässiga anknytningen för att ta nyheten närmare de svenska tittarna (Nygren, 2019). Men att även inslag med barn i Sri

Lanka har ett svenskt fokus, då Lilla Aktuellt trycker på att de kommer bli hjälpta av svensk/europeisk stöttning, är att ge en missvisande representation av befolkningen där. I den första sändningen blir en korrespondent på plats intervjuad via telefon och säger *“Thailändarna själva är fast beslutna om att de nu ska bygga upp de här paradiset- semesterparadiset igen”*. Ordvalet *“semesterparadis”* gör att fokus hamnar på att möjliggöra för utländska turister att kunna åka tillbaka till Thailand och semestra, snarare än att thailändarna främst vill bygga upp sina egna liv igen.

När det kommer till svenska barn är de väl representerade då de får komma till tals i många olika former. En annan grupp som identifieras i dessa sändningar är hjälpprogramorganisationer. Där finns en överrepresentation av Rädda barnen och Röda korset, som får vara med två gånger var. Här hade Lilla Aktuellt kunnat låta fler organisationer komma till tals.

En viktig del i att ta sitt sociala ansvar är att förespråka fred, konfliktlösning och sammanhållning. Det sistnämnda görs i hög grad i sändningarna om tsunamin. Det är stort fokus på att samla in pengar och på att ta hand om varandra. Lilla Aktuellt är här också lösningsorienterat på många nivåer. Genom att ställa frågor som denna från första sändningen: *“Och de här personerna som kommit hem, hur går de vidare, hur jobbar man med dem?”* till experter läggs vikten på vad vi ska göra framåt för att det ska bli bättre. Att i tredje sändningen ta upp att Göran Persson har mött Thailands premiärminister för att visa tacksamhet synliggör att det är viktigt med internationella relationer och det är ett sätt att förespråka fred.

Hur Lilla Aktuellt pratar till tittarna och vilken information de delger säger mycket om hur de ser på barn och vilken roll de har i vårt demokratiska samhälle. I de här sändningarna pratas det mycket *om* barn, istället för *med* barn. I samtal mellan programledare och intervjuade noteras inte att målgruppen tittar på dem. Det pratas om barn som en grupp, snarare än individer som (via tv:n) är högst närvarande i samtalet. Som i detta meningsutbyte från sändning två när programledaren säger: *“Vilken hjälp får de barnen som har upplevt den här stora katastrofen?”* och en representant från Rädda Barnen svarar: *“Jag tror att den bästa hjälpen som barnen har fått är att få komma hem”*. Trots detta är Lilla Aktuellt duktiga på att lyfta barnens röster i andra delar av sändningarna. Alltså att man, som nämnts tidigare, i alla tre sändningarna har med intervjuer med barn. Urvalet av information är stort. Att Lilla Aktuellt har ett extrainsatt program om bara krisen visar att de tar på allvar att barn ska få veta vad som har hänt. I första inslaget tar Lilla Aktuellt sig tid att förklara vad en jordbävning är och visar då att de vill tillgodose de barn som söker kunskap och förståelse. Dock finns det fortfarande detaljer som undviks, som exakta dödstal och kritiken mot regeringen. Den del av målgruppen som inte har kommit lika långt i läsningen exkluderas när främmande språk i andra sändningen inte muntligt översätts.

När barnnyheter är för negativa, antingen genom att inte fokusera på hur saker kan bli bättre eller genom hemska bilder, kan det orsaka nyhetsundvikning senare i livet (Kleemans et al., 2017). Hur negativ tonen är i rapporteringen om tsunamin skiljer sig mellan sändningarna. I den första sändningen undviks bilder av typen döda kroppar och vågor som drar med sig människor. Däremot finns ett klipp på en kvinna som pratar i telefon och uppenbarligen är mycket upprörd, samtidigt som speakerrösten säger *“Än så länge så är de*

ingen som riktigt vet hur många svenskar som inte klarade sig". Som motvikt lyfts många lösningar. Utan att ta bort från allvaret tas också några positiva vinklar upp, som att drabbade barn har fått nallar av Röda Korset. Andra sändningen fokuserar mer på starka emotionella reaktioner och händelser. Det visas minnesstunder och Dasuni från Sri Lanka intervjuas. Det här kan sätta djupa spår i barn, som Rönnberg uttryckte det: *"Man tror att barn mår särskilt dåligt av att se döda människor - fastän barn i själva verket verkar tycka sårade och sörjande är betydligt värre"* (2010, s. 27). I tredje sändningen har det emotionella tonats ner och är också längre bort från tittarnas vardagsliv, eftersom fokuset är på drabbade i Sri Lanka. Dock väljer man, trots att flera positiva saker lyfts, att sluta på en negativ ton.

7.3.2 Finanskrisen

I likhet med rapporteringen kring tsunamin, försöker Lilla Aktuellt när de berättar om finanskrisen förklara vilka konsekvenser krisen har. Det berättas i sändning ett (Lilla Aktuellt, 2008, 15 september) och två (Lilla Aktuellt, 2008, 18 september) att det är bankkonkurser som är en av de större orsakerna till krisen. Som tittare förstår man därför att den ekonomiska krisen är ett problem, men genomgående är att man aldrig får hjälp att förstå varför. I och med detta får tittaren inte heller en fullständig bild av krisen. Sändningarna innehåller en uppdatering om vad som hänt vid alla tre av de här datumen. Informationen är sanningsenlig, men för att förstå vad som hänt behöver målgruppen också ha viss kunskap om ekonomi. När en reporter i sändning ett berättar att *"en sån här stor bankkonkurs kan märkas över hela världen"* och att det därför *"blir dyrare för bankerna att låna pengar av varandra, och det i sin tur betyder att det blir dyrare för vanliga människor som vill köpa exempelvis hus att låna pengar"*, går det inte att förvänta sig att målgruppen förstår varför bankerna behöver låna pengar av varandra från början. I sändning tre (Lilla Aktuellt, 2008, 13 oktober) kommer detta upp igen när det berättas att *"inatt bestämde ledare i 15 länder i Europa om olika saker som de tror kan stoppa krisen. Bland annat ska banker få hjälp så de kan fortsätta låna pengar av varandra"*. Även denna gången utan förklaring.

På grund av att krisen i sig kan vara svår att förstå för alla målgrupper, är det viktigt för Lilla Aktuellt att ha sin målgrupp i åtanke när de väljer vilken information som lyfts. Här har de förenklat och förkortat mycket. Som nämnt kan mer information framkommit i programmet vid andra datum, men sändningarna vi har sett ger inte en fullständig bild av krisen, och om det finns inslag med bättre genomgångar hade det varit bra att återanvända eller påminna om dessa i senare sändningar.

En stor skillnad från rapporteringen om tsunamin är att Lilla Aktuellt vid finanskrisen inte uppmuntrar tittarna till att bilda åsikter eller kommentera händelsen. Inga barn får yttra sig eftersom endast vuxna intervjuas, och inga kommentarer eller mejl lyfts. I dessa tre sändningarna finns endast en intervjuperson, och det är därför bara hans åsikter som får synas. Forskaren som intervjuas i sändning tre säger *"Den här gruppen av elever är missgynnad och drabbas naturligtvis särskilt hårt"* vilket går att förstå som att arbetslöshet bland unga är dåligt och i det här fallet orättvist.

Ungdomarna är bara en grupp som påverkas av finanskrisen och representeras i Lilla Aktuellt. I sändning ett berättas också om *"vanliga människor som vill köpa exempelvis hus"*,

och i sändning två sägs att *“fler och fler får reda på att de kanske måste sluta sina jobb”*. Men den “grupp” som problemet lyfts som störst för i alla tre sändningarna är bankerna. Till en början de amerikanska, men senare också de europeiska. Detta är ytterligare en anledning till varför sändningarna kan ses som ofullständiga. Det finns givetvis fler grupper som berörs av en försämrad världsekonomin och som inte representeras i Lilla Aktuelltts rapportering. Exempelvis berättas inte hur krisen påverkar grupper som redan är ekonomiskt drabbade, inte mer än att nämna människor utan gymnasieutbildning som även innan krisen hade svårare att få jobb.

När det gäller att upprätthålla samhällets mål och värderingar syns detta främst i de konsekvenser Lilla Aktuellt väljer att lyfta. Särskilt i sändning tre blir det tydligt att Lilla Aktuellt förespråkar att ingen ska tvingas vara arbetslös. Detta gör de genom att lyfta arbetslöshet som en negativ konsekvens av krisen.

Ingen av sändningarna innehåller bilder som skapar rädsla eller lyfter särskilt obehaglig information. Eventuellt kan det uppfattas som obehagligt att arbetslösheten kan komma att öka, men det är inte negativt på sättet att det skapar nyhetsundvikare. Det förekommer inte några positiva vinklar i rapporteringen, men i alla tre sändningarna rapporterar Lilla Aktuellt alltid om åtminstone en gladare nyhet utöver inslagen om krisen. I den andra sändningen till exempel har man i programmet också med ett inslag om en skolklass som skickar upp ballonger som en variant på flaskpost.

Gemensamt för alla tre sändningar är att de har en saklig ton, även om den vid vissa tillfällen är mer tydligt anpassad. Bland annat i den andra när reportern börjar med att säga att *“Det har snackats en hel del om bankkriser och dålig ekonomi den här veckan”*. Ordet *“snackats”* gör tonen mer avslappnad, men liknande uttryck är inte vanligt förekommande i sändningarna. Även om tilltalet visar att programmet tar tittarna på allvar, så gör inte innehållet det. Att det saknas tydliga förklaringar gör att tittarna får det svårt att förstå krisen. Därmed respekteras inte barnens rätt till information eftersom man inte anpassar sitt urval. I samma sändningar som tar upp finanskrisen rapporteras också om andra, mer begripliga, ekonomirelaterade nyheter och Lilla Aktuellt visar därmed att man vet hur man bör gå tillväga för att förklara detta för målgruppen. Exempelvis i sändning två finns det i programmet också med ett inslag där det berättas om hur förvirrande det kan vara när man köper spelpengar med riktiga pengar i onlinespel.

7.3.3 Skolattacken i Trollhättan

I den andra av sändningarna (Lilla Aktuellt skola, 2015, 23 oktober) som berör skolattacken i Trollhättan frågar ett barn från den inbjudna publiken vad som var gärningsmannens motiv: *“...varför mördaren kom och mördade?”*. I studion intervjuas en person från Bris som svarar: *“Vilken bra fråga, men det är lite knepig att svara på [...] Det är många vuxna som jobbar med att förstå sig på vad det var som hände och varför han gjorde som han gjorde.”* Barnen får inga tydliga svar. Det är underligt att en person från Bris får denna fråga och inte en polis som är insatt i utredningen. Dessutom utelämnas information om att polisen redan i detta skede misstänkte att dådet hade ett rasistisk motiv (Erlandsson, 2017). Detta tas dock upp i det tredje (Lilla Aktuellt, 2015, 26, oktober) inslaget vilket gör den sammanlagda rapporteringen mer

fullständig.

Som nämndes tidigare återanvänds ett inslag från den första sändningen (Lilla Aktuellt, 2015, 22, oktober) till den andra utan att någon ändring eller uppdatering görs. I denna sammanfattning upprepas orden "i förmiddags" trots att det när inslaget sändes hade gått över ett dygn sedan attacken skedde. Att detta glömdes kvar gör att inslaget inte kan bedömas som sanningsenligt.

Det förekommer som sagt ytterst lite information om gärningsmannen och detta finns det förmodligen en tanke bakom från redaktionens sida. Däremot blir det motsägelsefullt att gärningsmannens namn och bild visas i inslaget där demokratiminister Alice Bah Kuhnke intervjuas. Under intervjun bläddrar ministern i några tidningar där det både syns bild, förnamn och ålder på gärningsmannen. Dessutom syns här en del grova rubriker där det med stora bokstäver kan läsas "Skolmördaren Anton" och "Han högg ihjäl två i skolan" Här går Lilla Aktuellt emot sitt eget val att inte ge gärningsmannen allt för mycket utrymme i sitt program. Att välja att ta upp den eventuella rasistiska bakgrunden till dådet och i sändningen förklara hatbrott är ett sätt att lyfta konfliktlösning och sammanhållning.

Representationen är inte tillräcklig i de första två sändningarna eftersom många tillskrivs känslor utan att själva få komma till tals. Det blir en ensidig rapportering. Det betonas hela tiden att det skett en hemsk händelse, men detta stöds egentligen inte upp av tillräcklig vidare information. I det första inslaget intervjuas en polis, en psykolog och en person från Bris. Liknande intervjufrågor ställs till dem alla och de som tittar lämnas kvar med många obesvarade frågor. Det påpekas även flera gånger att detta är en ovanlig händelse som aldrig tidigare skett i Sverige. När det upprepas gång på gång samtidigt som tittarna inte får svar på frågan om varför det som hänt faktiskt hände kan tittarna lätt känna sig fördummade.

Genom de tre inslagen uppmanar Lilla Aktuellt tittarna att tycka och tänka om händelsen. I andra sändningen nämns appen Lilla Aktuellt-kollen där tittare kan gå in och skriva hur man känner sig och svara på frågor från redaktionen som senare kan tas upp i sändningen. Till sändning två har en klass bjudits in för att sitta med i studion. Detta utnyttjas dock inte särskilt mycket mer än att en elev får ställa en fråga till en person från Bris. I det tredje inslaget nämns återigen Lilla Aktuellt-kollen och möjligheter tittare har att gå in och besvara frågor. Det sista som sägs i programmet är att alla klipp som berör det som hände i Trollhättan finns på Lilla Aktuells hemsida. Utöver möjligheterna till att använda hemsidan och appen lyckas inte programmet, under sändningarna, skapa ett forum där barn själva får komma till tal.

Det förekommer inte speciellt många upprörande bilder i något av inslagen och även om ämnet är obehagligt läggs det ändå fram en tydlig lösning på problemet; att prata om det som skett. Som nämndes högre upp i texten kan däremot den konstanta betoningen av hur hemsk och läskig nyheten är skapa ett onödigt obehag. I längden risker detta i sig att leda till nyhetsundvikande (Kleemans et al., 2017).

För Lilla Aktuelltts tittare är det oklart hur många som har skadats eller dödats i dådet. Något av det första programledaren säger dagen attacken sker är följande: *“På en skola i Trollhättan var den en man som gick in och skadade och dödade flera personer.”* Några meningar senare hörs en speakerröst säga: *“Och inne på skolan skadade han fyra personer, två vuxna och två barn, väldigt allvarligt.”* Redan här är Lilla Aktuellt oklar i sin information. Har någon avlidit till följd av dådet eller inte? Att det kommer ut otydlig och ibland felaktig information i samband med en kris är i sig inte ovanligt, detta skedde bland annat under terrordådet på Drottninggatan 2017 (Esaiasson et al., 2018), men det är anmärkningsvärt att detta inte tas upp igen eller korrigeras i efterhand. Angående vad som hände gärningsmannen får vi veta följande: *“Han som gjorde allt det här hemska blev skjuten av polisen.”* Det är oklart om han lever eller är död. Hur det gick för honom får vi inte heller veta i någon av de två efterkommande sändningarna. Detta trots att det tidigt framgick att han avled på platsen av sina skottskador. Inte heller uppdateras tittarna på information om de andra tidiga dödsoffren, varav en dog på plats och en annan på sjukhus senare samma dag (Erlandsson, 2017). Att detta inte framgår under Lilla Aktuelltts första sändning är förståeligt, men att det inte förekommer dagen därpå eller i sändningen fyra dagar senare resulterar i en icke sanningsenlig bild av det inträffade. Många frågor lämnas obesvarade. Att utelämna sådan kritisk information riskerar att få barnen inte känna sig tagna på allvar och inte känna sig som fullvärdiga demokratiska medborgare.

Att välja att inte upplysa tittarna om antalet omkomna i en kris kan ses som en brist i att ge barn rätt till information och rätten att få en sanningsenlig bild av nyheten. Att inte rapportera dödstaten avstod Lilla Aktuellt att göra även i sändningarna från tsunamin.

Att de barn som går på Kronans skola och som var med under attacken inte intervjuas under det första dygnet kan ses som ett rimligt val utifrån respekt för vad de just varit med om. Till skillnad från exempelvis rapporteringen om tsunamin väljer Lilla Aktuellt inte att intervjua andra barn som inte är direkt berörda. Det först i den tredje sändningen barn som grupp får komma till tals i en intervjusituation.

7.3.4 Bränderna

I sändningarna om bränderna är informationen som ges, precis som rapporteringen kring skolattacken i Trollhättan, inte heller den fullständig. Tittarna får kunskap om vissa konsekvenser och lösningar på krisen. Dock drar Lilla Aktuellt aldrig någon koppling mellan det varma vädret och bränderna, eller presenterar särskilda händelser som startat bränder. Gemensamt för alla tre datumen är att det i slutet av programmet också är med ett kort väderinslag där programledaren uppmärksammar att det är höga temperaturer i hela landet. Det sägs också i exempelvis den tredje sändningen (Lilla Aktuellt, 2018, 31 juli) att *“trots att det väntas mer regn är brandrisken fortfarande hög i nästan hela landet, vilket betyder att det kan börja brinna igen”*, men påpekar inte heller här sambandet mellan vädret och bränderna. Däremot är man positiv till värmen i andra delar av programmet vid samma datum. I exempelvis sändning tre visas en video på en delfin som i och med värmen simmat på västkusten, och programledaren pratar glatt om detta. Precis som vid finanskrisen kan bakomliggande orsaker till bränderna ha förklarats vid en annan sändning, men saknades vid dessa tre datumen och gör att tittaren får en ofullständig bild av krisen. Dock är

sändningarna sannhetsenliga, och i sändning två (Lilla Aktuellt, 2018, 23 juli) sägs att mer information om bränderna går att hitta på Lilla Aktuells hemsida, och man uppmanar därmed tittarna till att söka mer information.

Likt rapporteringen om finanskrisen, där endast en intervju var med, innehåller de tre sändningarna om bränderna ingen intervju. Inte heller mejl eller kommentarer presenteras, men vissa känslor och åsikter kommer ändå med. I den andra sändningen där Lilla Aktuellt berättar om när de polska brandmännen, som var en del av den utländska hjälpen Sverige fick, körde genom landet, sägs att *“många var glada att se dem och stod och vinkade utmed vägarna”*. I sändning ett (Lilla Aktuellt, 2018, 18 juli) berättas också att *“räddningstjänsten säger att släckningsarbetet är väldigt svårt”*. Sändningarna innehåller alltså inga direkta citat men en del indirekta. Dock är det alltid bara *en* åsikt eller känsla med i sändningarna.

Även om det finns med några indirekta citat i rapporteringen, får majoriteten av de grupper som nämns inte uttala sig. De polska brandmännen, till exempel, presenteras som hjältar som svenskarna står längs vägarna och applåderar för. Samtidigt som den svenska räddningstjänsten i sändning ett *“...säger att släckningsarbetet är väldigt svårt.”* och får aldrig förklara varför. I den sista sändningen är det istället regnet som släcker branden. De som arbetat för att släcka bränderna, som också syns på bilderna i inslaget, får inte heller här förklara hur deras arbete gått och varför det var först när regnet kom som bränderna släcktes. Representationen av olika grupper i sändningar blir därför väldigt ensidig.

Sändning två och tre handlar till stor del om den utländska hjälp som Sverige fått av andra EU-länder. Här förespråkas sammanhållning och fred eftersom det lyfts positiva aspekter av samarbetet mellan länder. Något med en naturlig koppling till krisen som Lilla Aktuellt dock missar är brandvett. Bland annat när man i den tredje sändningen varnar för att brandrisken fortfarande är hög och säger endast att det betyder att det kan börja brinna igen. I kombinationen med att i alla tre sändningar inte rapportera om några särskilda händelser som har resulterat i bränder, blir de svårt för de barn som inte redan har kunskapen att veta vad de själva kan göra för att undvika att bränder startas.

I och med att orsaker till bränderna inte anges eller det ordentligt förklaras vad brandrisk innebär, ger sändningarna upphov till mer rädsla. Att the powerlessness frame också är vanlig i de här tre sändningarna, där framställs Sverige som maktlösa mot bränderna, kan göra att målgruppen upplever rapporteringen som för läskig och leda till nyhetsundvikande (Kleemans et al., 2017).

Programledarna i sändningarna om bränderna har ett tilltal som riktar sig mot tittarna. Det märks framförallt i sändning två där fraserna *“...som ni ser...”* och *“Mer om skogsbränderna hittar du på vår sajt”* används eller när Lilla Aktuellt börjar tredje sändningen med *“Ja, som ni vet...”*. Informationen lindas inte heller in i överflödiga eller värderande ord, som frekvent gjordes i rapporteringen om skolattacken i Trollhättan. Dock respekterar ingen av sändningarna rätten till att vara informerad, då de brister i fullständighet. Det är många perspektiv som saknas och det ges aldrig en helhetsbild om orsaken bakom bränderna. Lilla Aktuellt missar också att låta exempelvis barn som tvingats lämna sina hem, som berättas om i första inslaget *“På fem platser har människor betts lämna sina hus efter branden kommit för*

nära.”, att dela sina upplevelser och tittarna får därför ingen bild av hur den här krisen har drabbat inte bara skogsområden, utan också individer. Det finns också ett visst antagande att tittarna redan innan vet om att det brinner. Första sändningen inleds *“Skogsbränderna i Sverige fortsätter.”* där ordet *“fortsätter”* indikerar att det redan har brunnit under en period, trots att det inte nämnts tidigare. En sådan formulering kan bidra till att de som inte redan vet om det här känner sig förbisedda eller inte tillräckligt informerade.

7.4 Kännetecken

Efter att ha presenterat resultatet för alla kriser var för sig, fråga för fråga, jämför vi här likheter och skillnader i rapporteringen. De likheter som visar sig vara samma i alla sändningar är de som sedan används för att få fram vad som kännetecknar en krissändning i Lilla Aktuellt.

7.4.1 Gestaltning

Det finns ingen helhetsgestaltning som är mer vanligt förekommande än någon annan vid de olika kriserna. Inte heller använder Lilla Aktuellt särskilda gestaltningar mer eller mindre beroende på vilken typ av kris det är, eller om sändningarna är från 00-talet eller 10-talet. Några gestaltningar, bland annat the economic frame och the powerlessness frame, förekommer i mer än i en av rapporteringarna, men genomgående är att varje kris använder olika gestaltningar. Endast the conflict frame fanns inte med i någon av de analyserade sändningarna.

Varför krisen uppstod förklaras sällan särskilt djupgående. Det är alltså ovanligt att tittarna får veta om det finns mer än en, eller en mer komplicerad bakomliggande orsak till varför något skedde. Detta gäller också alla kriser. Av alla sändningar som har analyserats är det endast två som är mer undersökande när det gäller orsaker. Det är den första sändningen i rapporteringen om tsunamin och den sista sändningen om skolattacken i Trollhättan. Här får tittaren en djupare förklaring till händelsen.

Något annat som går att se i Lilla Aktuells krisjournalistik är att vid de kriser som är närmare målgruppen känslomässigt gestaltas krisen som ett problem för individer, medan de som ligger längre ifrån istället fokuserar på grupper. Bland annat presenteras finanskrisen främst som ett problem för banker och människor som arbetar, medan rapporteringen om tsunamin blir mer personlig när tittaren får veta hur Ludwig upplevde katastrofen.

En likhet som är tydlig mellan kriserna är hur lösningen gestaltas. Vid de kriserna med kort händelseförlopp, som tsunamin och attacken i Trollhättan, presenteras problemet till stor del som hur tittarna reagerar på krisen. Lilla Aktuellt lägger då mycket tid på att upprepa att tittarna kan prata med antingen en vuxen i dennes närhet eller Bris. I och med detta placeras en stor del av ansvaret för lösningen på tittaren själv. Dock får tittarna här en begriplig lösning. Vid bränderna och finanskrisen, som hade ett mer utdraget händelseförlopp, blir det istället otydligt vem som kunde lösa problemet. Det berättas om att till exempel politiker

försökte, men hur de gick tillväga eller hur dessa försök fungerade framgår inte i sändningarna.

7.4.2 Språket och bilden

På det stora hela är språket väl anpassat genom alla Lilla Aktuelltts sändningar. Svåra begrepp förklaras, ord byts ut och allt för avancerade meningsuppbyggnader förenklas för att passa målgruppen. De gånger ett komplicerat språk används sker det nästan alltid av utomstående vuxna som intervjuas, exempelvis politiker eller forskare. När Lilla Aktuelltts programledare pratar används i de flesta fall ett språk som är förståelig. Oberoende av vilken kris det rapporteras om varierar det hur väl de sagda orden och bilderna hänger ihop. De två sista inslagen om tsunamin är de enda där det förekommer textning och översättningar, eftersom det bara är där det finns intervjuer med icke-svensktalande personer.

En annan skillnad finns i användandet av grafik. Att detta används på ett effektivt sätt sker bara en gång i de analyserade inslagen. Det är i det först inslaget från rapporteringen av tsunamin då det förklaras hur en jordbävning och efterföljande tsunami skapas. Ytterligare en skillnad är att det genom alla de undersökta inslagen endast används analogier en gång. Vid rapporteringen om bränderna jämförs ytan det brinner på med storleken på fotbollsplaner.

7.4.3 Demokratiskt ansvar

Något som är tydligt när sändningarna överblickas är att ju kortare en sändning är desto mindre fullständig blir den. Ser man efter sanningshalt är upplevelsen istället att kortare sändningar lyckas bättre. När mer information fås, som om tsunamin och skolattacken i Trollhättan, blir det tydligt vilka perspektiv eller vilken information som saknas. Genom att exkludera vissa delar av rapporteringen försvagas då sanningshalten mer i den totala bilden som fås av krisen. Vid de korta rapporteringarna får tittaren knappt någon bild av krisen alls och kan därför inte heller skapa sig en *missvisande* bild på samma sätt.

Lilla Aktuelltts krisrapportering misslyckas kontinuerligt med att skapa forum för kommentarer eller kritik, framförallt av den typen som uppmanar till att aktivt nyttja sina demokratiska rättigheter. Det pratas aldrig om någon form av aktivt deltagande eller påverkande av politik och omvärld. Det öppnas inte upp för någon vidare diskussion, då meningsmotståndare aldrig bjuds in att prata med varandra eller Lilla Aktuellt på annat sätt visar hur tittarna kan tänka olika i frågor. Likaså finns en genomgående brist på representation. Många av de grupper och individer som berättas om eller som intervjuas framställs med ett svenskt perspektiv, som nämnts tidigare. Det är också vanligt att en hel grupp, och den kan vara så stor som hela svenska folket, framställs känna samma känslor och tänka samma tankar om det som har hänt.

Majoriteten av sändningarna upprätthåller på något sätt samhällets mål och värderingar. Det vanligaste sättet att uttrycka det här på är att lyfta upp samarbete som något positivt.

Samarbetet kan vara allt från att hjälpa en kompis, till internationella relationer. De två första sändningarna från finanskrisen skiljer sig från de andra här, då Lilla Aktuellt i dessa är väldigt negativa och varken framhäver konfliktlösning, sammanhållning eller fred.

Gällande Lilla Aktuells tilltal finns en skillnad mellan sändningarna på 00-talet och de på 10-talet. I de äldre pratas mycket om barn, medan man i de nyare pratar till tittarna. De största skillnaderna framträder mellan rapporteringen om tsunamin och den om skolattacken i Trollhättan. Sändningarna från tsunamin innehåller mer fakta, medan sändningarna från Trollhättan knappt har någon tid kvar till fakta eftersom de ägnar mycket tid åt att berätta för tittarna vad de kan tänkas känna.

I alla sändningar undviks de grävsta bilderna. Det är inga brinnande hus, gärningsmän eller döda kroppar. Dock används bilder på sörjande och ledsna människor ofta, trots att barn i tidigare forskning (Rönnerberg, 2010; Vetterranta, 2005) uttryckt att den typen av bilder är mer obehagliga. Hur mycket negativ fakta som väljs att ta med skiljer sig dock åt. Gemensamt för alla sändningar är att det inte nämns några exakt dödstal. Det finns inget mönster kring om det förekommer positiva vinklar i sändningarna eller inte. Däremot syns en likhet i att de positiva vinklarna som lyft nästan alltid grundar sig i någon form av hjälparbete, som att lärare och elever kan få samtalsstöd efter attacken i Trollhättan eller att utländska brandmän har kommit för att hjälpa till med släckningsarbete vid bränderna.

8. Slutsatser

I det här avsnittet svarar vi på våra frågeställningar och delger slutsatser vi själva drar av resultatet. Här presenteras också några av de tankar vi fått under analyserandet som ligger utanför vår forskningsfråga.

Vi börjar dock med en diskussion om vår resultatvaliditet. I metodkapitlet har vi resonerat kring begreppsvaliditeten. För att också ha en god reliabilitet har vi analyserat varje kris över minst två dagar och har därför fått chans att vila emellan. På så vis har vi undvikit slarvfel på grund av stress och trötthet. Alla våra analysanteckningar har utformats på samma sätt och vi har gjort transkriberingar samt skrivit ner alla bilder för att kunna gå tillbaka och kontrollera eventuella oklarheter. Det finns en risk att något ord blivit fel i transkriberingen, men i och med att vi är tre som tittat igenom sändningarna flera gånger, har vi försäkrat oss om att innebörden är korrekt. Genom att vara tre personer har vi kompletterat varandra och turats om att vara ansvarig för de olika momenten. Det fanns hela tiden en oro för att tekniken inte skulle fungera, men i slutändan var det bara en sändning vi inte kunde spela upp. Det löste sig ändå, eftersom vi hade tillgång till fler sändningar om den krisen. Med allt detta sagt anser vi vår reliabilitet vara god och därmed har vi också uppnått en hög resultatvaliditet.

Angående generaliserbarheten kan vi inte säga något definitivt om all Lilla Aktuelltts krisrapportering, men vi har goda grunder för att kunna göra vissa antaganden. Vi har analyserat sändningar som är spridda över 14 års tid och som dessutom karaktäriseras av olika kris-typer (varför vi har valt specifika kriser går igenom mer detaljerat i material-avsnittet). Trots den stora bredden på materialet finns ändå några punkter där alla tolv sändningar liknar varandra. Om en social kris som sker under 2004 och en fysisk kris 2018 båda har saker gemensamt kan antas att fler sändningar, utöver de vi har analyserat däremellan, också följer detta mönster. Eftersom vi har tydliga grunder för våra val tycker vi oss kunna säga att vi har valt ett bra material för att göra generaliserbara antaganden.

8.1 Är Lilla Aktuelltts krisnyheter begripliga för barn?

Sammantaget blir slutsatsen att Lilla Aktuelltts krisnyheter är i huvudsak begripliga för barn. Att detta lyckas är av största vikt eftersom materialet vi har analyserat är från krissituationer, där medierna har en mycket viktig roll som informationsspridare (Odén et al., 2016). Vi ser därför att det är väsentligt att också förstå nyheterna.

Språkligt lyckas Lilla Aktuellt bra. Även om det finns missar är det tydligt att man känner sin målgrupp och försöker anpassa språket till den. Huruvida bilder och sagt ord hänger ihop samt hur väl gestaltningarna fungerar varierar, men är övervägande okej. Vi tycker däremot att Lilla Aktuellt misslyckas med att presentera djupare bakomliggande orsaker till kriserna. Detta är något som vi genom tidigare forskning vet sen innan att målgruppen själva också håller med om. I Rönnbergs gruppintervjuer med barn om Lilla Aktuellt uttrycker de bland annat att *“ouxna nyheter är roligare, för där får man veta mycket mer”* (2010, s. 281). Att programmet då fokuserar på detaljer och inte ger en helhetsbild kan också sänka

begripligheten enligt studier av Cullingford (Rönnberg, 2010). Något vi genomgående saknar är användandet av grafik för att förklara komplicerade begrepp och företeelser.

En annan slutsats är att hur problemet gestaltas utifrån orsaker och lösningar gav mer svar på frågan om begripligheten än vilken frame. Vi trodde att frames skulle ha större betydelse och att vi skulle kunna dra slutsatser utifrån vilken som var mest förekommande. I och med att framesen skiljde sig mycket blir slutsatsen istället att andra aspekter är viktigare.

Enligt teorin om pressens sociala ansvar är det mediernas uppgift att förse medborgarna med information (Siebert et al., 1956) och därför blir en viktig del av informations-spridandet också att se till att målgruppen förstår. Något vi konstaterar, med tanke på hur frågeställningen är formulerad, är att gestaltning och anpassat språk inte är det enda som påverkar begripligheten. Också de aspekter som rör demokratin har stor påverkan på hur begripliga nyheterna blir.

8.2 Uppfyller Lilla Aktuellt krisnyheter de demokratiska förväntningarna?

Sett till alla sändningar anser vi inte att Lilla Aktuellt krisnyheter uppfyller de demokratiska förväntningar vi satt på dem. Dessa har vi grundat på teorin om pressens sociala ansvar, men allt det ansvar som beskrivs där ligger förstås inte på Lilla Aktuellt. Våra krav tar i åtanke pressen som en krissituation skapar, begränsad sändningstid och dylikt.

En av de viktigaste sakerna i en krissituation är att informationen som publiceras är sanningsenlig (Odén et al., 2016). I ett snabbt flöde kan då fullständigheten istället bli lidande, men även när vi tar det i beaktning anser vi att Lilla Aktuellt sändningar inte är fullständiga. Det blir dessutom extra problematiskt då Lilla Aktuellt är Sveriges enda tv-nyhetsprogram för barn. En sändning som ger fullständig information är den första gällande tsunamin. Det kan kopplas ihop med att längden i alla sändningar har påverkat fullständigheten och begripligheten. Korta inslag hinner inte ta upp allt, men vid längre blir det också tydligare vad som valts bort. Det har en inverkan på sanningshalten i sändningarna. I tidigare forskning har barn själva uttryckt att detta gör att nyheterna inte tas lika seriöst (Rönnberg, 2010).

Överlag är Lilla Aktuellt dålig på representation och att skapa forum för kritik och åsikter. Det här gäller alla grupper. I sändningarna från Trollhättan, till exempel, hade vi velat se barn från andra skolor intervjuas för att få veta vad de tycker om händelsen. Vad tänkte de när de hörde om attacken? Har de pratat om den i skolan? Om detta hade gjorts hade bilden av barn som grupp blivit mer rättvis och Lilla Aktuellt hade tagit sitt ansvar i enlighet med teorin om pressens sociala ansvar. Nu förs istället endast en endimensionell bild av barn fram. Vi spekulerar kring om Lilla Aktuellt, i sin nyhetsvärdering, tror att barn helst vill höra nyheter om andra barn. Om detta är fallet finns en risk att en del perspektiv missas. Nyheter, som de om finanskrisen och världsekonomi i stort, kan, första gången man stöter på dem, tros inte beröra barn särskilt mycket. Om man dyker lite djupare inser man dock att det i allra högsta grad berör och påverkar barn.

Lilla Aktuellt försöker ofta upprätthålla samhällsmål och värderingar. Det är något vi anser att programmet lyckas med. Något vi själva noterade var att det finns en tydlig utveckling över tid där programmet har blivit bättre på prata *till* barn istället för *om* barn. Eftersom barnen i Rönnbergs intervjustudie (2010) tydligt gav uttryck för ett behov av att bli tagna på allvar och inte pratade ner till, ser vi detta som positivt. Samtidigt har nyhetsurvalet, som också är viktigt för att målgruppen ska känna sig engagerad och delaktig, dels i nyheterna, dels i demokratin, försämrats.

Vi ser inte att sändningarna visar så pass grova bilder att det kan leda till nyhetsundvikande, men däremot kan Lilla Aktuells urval tendera att vara negativt. Även detta har förändrats över tid. På 00-talet innehöll inslagen bilder och ordval som kunde orsaka rädsla. Inslagen var av typen som kan blir mer psykisk påfrestande. Vettenranta (2005) kom i sin studie fram till att ungdomarna påverkades mer av sorg än blod och våld. Det är den här typen av påverkan Lilla Aktuellt också ger sina tittare med bilden på den gråtande kvinnan i första inslaget om tsunamin eller klippen när barnen tänder ljus för sin saknade lärare i andra inslaget. Detta tonades ned rejält på 10-talet, till den grad att vi nu anser att mycket av innehållet istället blir för försiktigt och inlindade. Detta tycker vi gäller mediasamhället i stort. Vi upplever att många medier har blivit mer försiktiga när det kommer till att visa människor i kris och i utsatta situationer. Vi tycker det är negativt att upprepade gånger poängtera hur rädda tittarna är eller bör vara. Utifrån Buijzen et al. (2007) studie om aktiv guidning och att det inte är ovanligt för journalister att i en krissituation gå utanför rollerna som granskare och informatörer (Olsson & Riegert, 2007), hade vi tidigare en tanke om att det här skulle vara positivt. Dock blev det genom rapporteringen från skolattacken i Trollhättan tydligt hur den här typen av programledarinvolvering kan gå till överdrift. Att gå så långt som att uppmana till att stänga av nyheterna hjälper inte för att minska känslan av oro, det visar också forskningen (Buijzen et al., 2007).

8.3 Finns det något som kännetecknar en krissändning i Lilla Aktuellt?

Alla sändningar är unika och skiljer sig ut på något sätt. Av de kriser vi har analyserat påverkas rapporteringen inte nämnvärt av att krisen är fysisk eller social. Däremot finns det en viss skillnad i utdragna och snabba händelseförlopp, där de snabba fick betydligt mer utrymme. Några saker är dock gemensamt för all krisrapportering från Lilla Aktuellt. Det vi återkommande ser är att:

- Det tar tid för redaktionen att sätta ihop och presentera fullständig information.
- Orsaken som anges bakom krisen är ytlig. Programmet går inte djupare och presenterar aldrig flera möjliga orsaker.
- Det finns en skillnad i hur programmet intervjuar barn och vuxna, där barn i högre utsträckning tillåts visa känslor.
- Språket är anpassat till målgruppen.
- Programmet utgår från ett barnperspektiv och vinklar mot publiken.
- Synen på vad som är *för* starkt har förändrats, men programmet försöker alltid undvika starka bilder.

8.4 Övriga tankar och förslag på vidare forskning

I och med att vårt forskningsfält inte är så utforskat, tänker vi att det hade varit givande att undersöka andra kriser med samma analyschema. Detta för att se om de stämmer överens med eller skiljer sig från våra slutsatser. Vi har också förslag på annan vidare forskning som hade byggts vidare på våra resultat. Dels en studie som undersöker vad barnen själva tycker om de sändningar som vi analyserat, dels en jämförelse mellan Lilla Aktuellt och andra nyhetsprogram vid samma kriser som vi har undersökt. Även en jämförelse i hur Lilla Aktuells vanliga nyhetsrapportering skiljer sig från krisnyheterna hade varit intressant för att tydligare se vad som kännetecknar just krisrapporteringen.

Många av de tankar och diskussioner som har förekommit i vårt arbete gick utanför vår egna frågeställning. Det är bland annat funderingar kring representation. I vår studie framgår till exempel att det vid rapporteringen kring tsunamin finns skillnader på hur svenska och utländska barn intervjuas om traumatiska upplevelser, och att utländska perspektiv inte förekommer vid de andra kriserna. Vi anser att demokratiska perspektiv kan missas när man väljer att inte intervjua folk som talar andra språk, men ser också eventuella problem på grund av svårigheten med textning och att anpassa den för målgruppen. Vidare forskning om hur Lilla Aktuellt använder sig av textning, samt hur man använder sig av utländska intervjuer, tror vi hade varit givande.

Något annat som blev tydligt i vår undersökning är att Lilla Aktuellt undviker att rapportera om specifika antal dödsfall. I och med att detta kan ses som att utelämna viktig information, hade vi velat se vidare forskning kring om detta fungerar som en metod för att minska negativa känslor kopplade till rapporteringen. Ytterligare en aspekt som vi diskuterar är hur Lilla Aktuellt borde strukturera upp sina sändningar. Hur långa de ska vara och hur ofta de ska sändas. Vi är överens om att när det händer något extraordinärt, bör man sätta in en extrasändning, och att kriser borde prioriteras högre än vad de görs i det materialet vi har undersökt. Vi tycker att en undersökning om huruvida kortare eller längre nyhetssändningar fungerar bättre för målgruppen hade hjälpt att klargöra detta.

Avslutningsvis återgår vi till vårt syfte, att undersöka om Lilla Aktuells krisjournalistik fungerar för barn. Det är klart vilken viktig roll Lilla Aktuellt har och i många aspekter gör de ett bra arbete. Dock är det tydligt att det finns stor förbättringspotential för att helt fylla den krisnyhetslucka som finns för målgruppen barn.

9. Referenser

Böcker:

Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. Stockholm: Liber.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (Red.). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Erlandsson, Åsa (2017). *Det som aldrig fick ske: skolattentatet i Trollhättan*. Stockholm: Nordstedts.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer.

Ghersetti, Marina & Johansson, Bengt (2018). Behöver vi verkligen veta allt?. I Bengt Johansson (Red.) & Lars Truedson (Red.), "Allt tyder på ett terrordåd" (s. 60-79). Stockholm: Institutet för mediastudier.

Larsson, Inger & Rosengren, Karl Erik (1994). *Kommunikationens villkor*. Lund: Studentlitteratur.

Neuman, W. Russell, Just, Marion R. & Crigler, Ann, N. (1993). *Common Knowledge, News and the Construction of Political Meaning*. Chicago och London: The University of Chicago Press.

Nygren, Gunnar (2019). Journalistiken i det lokala samhället. I Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Red), *Handbok i journalistikforskning* (s. 283-295). Lund: Studentlitteratur AB.

Odén, Thomas, Djerf-Pierre, Monika, Ghersetti, Marina & Johansson, Bengt (2016). *Kriskommunikation 2.0 - Allmänhet, medier och myndigheter i det digitala medielandskapet*. Stockholm: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Rönberg, Margareta (2010). *Från Barnjournalen via lilla aktuellt - till Häxan Surtants Rapport?*. Visby: Filmförlaget.

Siebert, Fred S.; Peterson, Theodore & Schram, Wilbur (1956). *Four theories of the press*. Chicago: University of Illinois press.

Shehata, Adam (2019). Journalistikens dagordningar och gestaltningar. I Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Red). *Handbok i journalistikforskning* (s. 337-350). Lund: Studentlitteratur AB.

Strömbäck, Jesper (2014). *Makt, medier och samhälle: En introduktion till politisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur AB.

Vettenranta, Soilikki (2005). *De unge och katastrofenyheter*. Oslo: abstrakt forlag.

Rapporter/Vetenskapliga artiklar/ uppsatser etc:

An, Seon-Kyoung & Gower, Karla K. (2009). How do the news media frame crises? A content analysis of crisis news coverage. *Public Relations Review*, 35(2), 107-112. doi: 10.1016/j.pubrev.2009.01.010

Buijzen, Moniek, Walma van der Molen, Juliette H. & Sondij, Patricia (2007). Children's emotional responses to a violent news event. *Communication Research* 34(2), 212-230. doi: 10.1177/0093650206298070

Ekström, Matilda (2013). *Barn i allmänhetens tjänst* (Magisteruppsats). Södertörn: Institutionen för samhällsvetenskaper, Södertörns högskola. Hämtad 2020-09-21 från <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A681117&dswid=-3128>

Färm, Karl-Arvid, Jendel, Lena & Nord, Lars (2012). *Bilden av finanskrisen - En studie av svenska mediers nyhetsrapportering hösten 2008* (Demicom-rapport, 2012:09) Sundsvall: Demicon, Mittuniversitetet

Kleemans, Mariska, de Leeuw, Rebecca N. H., Gerritsen, Janel & Buijzen, Moniek (2017). Children's Responses to Negative News: The Effects of Constructive Reporting in Newspaper Stories for Children. *Journal of Communication* 67(5), 781-802. doi: <https://doi.org/10.1111/jcom.12324>

Olsson, Eva-Karin & Riegert, Kristina (2007). The Importance of Ritual in Crisis Journalism. *Journalism Practice* 1(2), 143-158. doi: 10.1080/17512780701275457

Statens medieråd (2019). *Ungar och medier*. Stockholm: Statens medieråd.

Strömbäck, Jesper (2005). In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies*, 6(3), 331-345. doi: 10.1080/14616700500131950

Internetkällor:

Hutchins Commission (2020, 29 mars). I *Wikipedia*. Hämtad 2020-11-13 från https://en.wikipedia.org/wiki/Hutchins_Commission

Myndigheten för press, radio och tv. (u.å.). *Det här är public service*. Hämtad 2021-01-05 från <https://www.mpr.se/sanda-och-publicera-media/public-service/>

Nationalencyklopedin [NE]. (År saknas). *Flodvågskatastrofen*. Hämtad 2020-11-17 från <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/flodv%C3%A5gskatastrofen>

Regeringen (2019). *Barnkonventionen som svensk lag*. Hämtad 2020-11-03 från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>

Regeringen (2020). *Tillstånd för Sveriges Television AB att sända TV och sökbar text-TV*. Hämtad 2020-11-03 från <https://www.regeringen.se/4ae1fc/contentassets/8c24422cf3ce41848af8d36a8983638a/tillst-and-for-sveriges-television-ab-att-sanda-tv-och-sokbar-text-tv.pdf>

Stora journalistpriset (2018). *Lilla Aktuellt*. Hämtad: 2021-01-01 från <https://www.storajournalistpriset.se/bidrag/lilla-aktuellt>

UNICEF (u.å.). *Barnkonventionen*. Hämtad 2020-11-03 från <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

Dagstidningsartiklar:

Bergkvist, Lars-Georg (2008, 10 Oktober). *Finanskrisens viktigaste händelser - datum för datum*. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2021-01-03 från <https://www.svd.se/finanskrises-viktigaste-handelser--datum-for-datum>

Divinyi, Sandra (2016, 18 oktober). *Skolattacken i Trollhättan: Hela händelseförloppet*. *Göteborgs Posten*. Hämtad 2020-11-17 från <https://www.gp.se/nyheter/v%C3%A4stsverige/skolattacken-i-trollh%C3%A4ttan-hela-h%C3%A4ndelsef%C3%B6rloppet-1.3879785>

Lindstam, Martin (2019, 29 juni). *Så tog bränderna över den svenska sommaren 2018*. *SVT Nyheter*. Hämtad 2020-11-17 från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-tog-branderna-over-den-svenska-sommaren>

Ohlin, Jonas (2008, 15 september). *Finanskrisen- vad var det som hände?*. *SVT Nyheter*. Hämtad 2020-11-17 från <https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/finanskrisen-vad-var-det-som-hande>

Rehn, Per-Anders (2004, 30 december). *Ingen vet hur många svenskar som saknas*. *Göteborgs Posten*. Hämtad från Mediarkivet.

Sändningar:

SVT & UR (Producent). (2004, 30 december, kl. 19.00). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2005, 13 januari, kl. 18.45). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2005, 20 januari, kl. 18.45). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2008, 15 september, kl. 16.00). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2008, 18 september, kl. 16.00). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2008, 13 oktober, kl. 16.00). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2011, 25 juli, kl. 10.00). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.
SVT & UR (Producent). (2015, 22 oktober, kl. 19.15). *Lilla Aktuellt* [TV-program]. Sverige.

SVT & UR (Producent). (2015, 23 oktober, kl. 14.30). Lilla Aktuellt Skola [TV-program]. Sverige.

SVT & UR (Producent). (2015, 26 oktober, kl. 19.15). Lilla Aktuellt [TV-program]. Sverige.

SVT & UR (Producent). (2018, 18 juli, kl. 10.00). Lilla Aktuellt [TV-program]. Sverige.

SVT & UR (Producent). (2018, 23 juli, kl. 10.00). Lilla Aktuellt [TV-program]. Sverige.

SVT & UR (Producent). (2018, 31 juli, kl. 10.00). Lilla Aktuellt [TV-program]. Sverige.